

Republika Hrvatska

**Ministarstvo pravosuđa i uprave
i
Državna geodetska uprava**

Projekt integrirane zemljišne administracije i pravosudnih usluga

Procjena društvenih rizika

Siječanj 2024.

SADRŽAJ

1. Uvod u projekt	4
1.1. Digitalizacija i integracija zemljišnoknjižnih i sudskih usluga te izgradnja institucionalnih kapaciteta (komponente A, B, C, E).....	5
1.2. Infrastrukturalna integracija zemljišnih knjiga i katastra (komponenta D)	5
1.3. Integrirana infrastrukturalna u Velikoj Gorici.....	5
1.4. Integrirana infrastrukturalna u Gradu Rijeci.....	6
1.5. Integrirana infrastrukturalna u Novskoj.....	6
1.6. Integrirana infrastrukturalna u Bjelovaru	7
1.7. Uređenje 30 lokacija katastarskih ureda (kabliranje).....	7
2. Pravni i institucionalni okvir	7
2.1. Organizacija pravosudnog sustava u Hrvatskoj.....	7
2.2. Sustav zemljišne administracije	9
2.3. Postignuća u jačanju sustava pravosuđa i zemljišne uprave.....	10
2.4. Problemi zemljišne administracije u Hrvatskoj	12
2.5. Sustavi rješavanja sporova i postojeći žalbeni mehanizmi u sustavu zemljišne administracije 12	
2.6. Pravo na pristup informacijama.....	15
2.7. Opća uredba o zaštiti osobnih podataka (GDPR)	16
3. Društveni rizici i utjecaji i mjere za ublažavanje	17
3.1. Društveni rizici i utjecaji te mjere ublažavanja za komponente A, B i C.....	17
3.2. Društveni rizici i utjecaji te mjere ublažavanja za komponentu D.....	17
4. Ranjive skupine	23
4.1. Žrtve i svjedoci.....	23
4.2. Osobe s invaliditetom	23
4.3. Žene	24
4.4. Djeca i maloljetnici.....	25
4.5. Osobe s niskim primanjima	25
4.6. Etničke manjine	26
4.7. Starije osobe i osobe s ograničenim pristupom digitalnim tehnologijama	27
4.8. Strani radnici	27
4.9. Osobe bez vlasništva	28
5. Glavni nalazi.....	28
6. Zaključci	30
7. Prilog I - Bilješka sa sastanka s dionicima	32

KRATICE

CEPEJ	Europska komisija za učinkovitost pravosuđa
COR	Ciljevi održivog razvoja
CZU	Centar za zajedničke usluge
DGU	Državna geodetska uprava
EHS	Zaštita okoliša, zdravlje i sigurnost (eng. Environmental, Health and Safety)
GBV	Rodno uvjetovano nasilje (eng. Gender Based Violence)
GDPR	Opća uredba o zaštiti podataka (eng. General Data Protection Regulation)
GIIP	Dobre međunarodne industrijske prakse (eng. Good International Industry Practices)
GRM	Žalbeni mehanizam (eng. Grievance Redress Mechanism)
ICMS	Integrirani sustav upravljanja predmetima (eng. Integrated Case Management System)
ILAS	Projekt implementacije integriranog sustava zemljišne administracije (Integrated
JPP	Jedinica za provedbu projekta Land Administration Systems Project)
J4B	Projekt učinkovitog pravosuđa za bolje poslovno okruženje (eng. Justice for Business Project)
KU	Katastarski ured
LMP	Postupci za upravljanje radom (eng. Labour management procedures)
LRMS	Sektor za vođenje zemljišnih knjiga (eng. Land Registry Management Sector)
MOR	Međunarodna organizacija rada
M&E	Praćenje i vrednovanje (eng. Monitoring and evaluation)
MPU	Ministarstvo pravosuđa i uprave
NSDI	Nacionalna infrastruktura prostornih podataka (eng. National Spatial data Infrastructure)
NN	Narodne novine
OSS	Sustav „One Stop Shop“
RAP	Akcijski plan preseljenja(eng. Resettlement Action Plan=
RH	Republika Hrvatska
SEA/SH	Seksualno iskorištavanje i seksualno zlostavljanje/uznemiravanje (eng. Sexual Exploitation and Abuse / Sexual Harassment)
UNECE	Gospodarska komisija Ujedinjenih naroda za Europu (eng . United Nations Economic Commission for Europe
USKOK	Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminala
ZIS	Zajednički informacijski sustav
ZKU	Zemljišnoknjižni uredi
ZNR	Zaštita na radu

1. Uvod u projekt

Vlada Republike Hrvatske ostvarila je stabilan napredak u reformama sektora zemljišta i pravosuđa uz potporu Projekta implementacije integriranog sustava zemljišne administracije (ILAS) (P122219) i Projekta učinkovitog pravosuđa za bolje poslovno okruženje (J4B) (P167247) koje financira Svjetska banka. U suštini, cilj projekta ILAS je izgradnja funkcionalnog sustava zemljišne administracije na službu drugim sustavima putem jačanja vlasničkih prava, boljeg pružanja usluga zemljišne administracije, većeg broja podataka o zemljištu i smanjenja troškova registracije. Projekt J4B doprinosi unaprijeđenom pružanju pravosudnih usluga građanima i poduzećima te pojednostavljenju regulatornih postupaka za poslovanje. Unatoč napretku u tim sektorima i dalje postoje prepreke razvoju. Budući da funkcije katastra i zemljišnih knjiga spadaju pod nadležnost odvojenih subjekata, njihova funkcionalna integracija je od ključne važnosti za Hrvatsku. Učinkovitost obrade sudskih predmeta i dalje je ispod standarda EU-a koje je postavila Europska komisija za učinkovitost pravosuđa (CEPEJ), a e-usluge se mogu proširiti. Zastarjela i loše održavana infrastruktura sudova, katastarskih i matičnih ureda ne zadovoljava potrebe građana i poduzeća, a pružatelji usluga imaju urede koji su često raspršeni po raznim lokacijama.

Aktivnosti Projekta integriranih zemljišnih i pravosudnih usluga (u daljnjem tekstu: Projekt) temelje se na postignućima prethodno financiranih projekata Svjetske banke usmjerenih na razvojne ciljeve kao što su veća digitalizacija, institucionalna integracija i bolje usluge za građane. Predloženi nositelji projekta su Ministarstvo pravosuđa i uprave (MPU) i Državna geodetska uprava (DGU).

Ciljevi razvoja projekta odnose se na bolju funkcionalnu integraciju zemljišnih i sudskih institucija kako bi građani dobivali bolje usluge. Da bi se razvojni ciljevi postigli, Projekt će uključivati 6 komponenti.

Komponenta A. Projekt integriranih usluga zemljišne administracije i pravosuđa financirat će aktivnosti koje će podržati digitalizaciju i integraciju zemljišnoknjižnih sudskih podataka i usluga. Nastavit će se s digitalizacijom papirnatih zemljišnoknjižnih i sudskih spisa kako bi bili otporniji na katastrofe te kako bi se mogli lakše dijeliti putem Zajedničkog informacijskog sustava (ZIS) i drugih internetskih sustava.

Komponenta B: Integrirane digitalne usluge državnih registara i geoprostornih podataka podržavat će bolje geoprostorne podatke. Podaci iz oko dvije trećine županija u Hrvatskoj još uvijek nisu uključeni u katastar infrastrukture. Kartiranje i bilježenje lokacije infrastrukture omogućava bolje planiranje korištenja zemljišta.

Komponenta C: Daljnja digitalna integracija zemljišnih knjiga i katastra uključuje unaprijeđenja ZIS-a i sustava One Stop Shop (OSS) kao što su: (i) poboljšana kvaliteta podataka i održavanje, (ii) bilježenje cijena nekretnina, (iii) pojednostavljivanje mrežnog pristupa zemljišnim knjigama, (iv) nadogradnja mobilnih aplikacija (Moje nekretnine), (v) pojednostavljenje postupka upisa prava građenja, (vi) daljnja digitalizacija katastarskih procesa i (vii) proširenje pristupa ZIS-u za odvjetnike.

Komponenta D: Infrastruktura integriranih sudova, zemljišnoknjižnih ureda (ZKU) i katastarskih ureda (KU) omogućit će izgradnju sudske, zemljišnoknjižne i katastarske infrastrukture u skladu s međunarodnim standardima i standardima EU-a kako bi se omogućilo bolje pružanje usluga te uspostavila nova strukture za rješavanje žalbi u zemljišnim sporovima. Ova bi komponenta

pridonijela izgradnji nove infrastrukture koja ja potrebna za integraciju katastarskih, zemljišnoknjižnih i sudskih usluga te osnivanje suda koji će odlučivati o žalbama u zemljišnoknjižnim postupcima. Ova će komponenta podržati izgradnju nove infrastrukture u područjima koja bi mogla uključivati Novsku, Rijeku, Bjelovar i Veliku Goricu. Ovom će se komponentom također podržati pružanje novih ICT kablova za bolje digitalne usluge u trideset KU.

Komponenta E: Izgradnja institucionalnih kapaciteta, analiza politike i upravljanje projektom podržat će Jedinicu za provedbu projekta (JPP) i aktivnosti praćenja i evaluacije (M&E). Također će financirati programe izgradnje kapaciteta i provedbu kampanja za osvještavanje javnosti te anketa o zadovoljstvu korisnika. Programi izgradnje kapaciteta koji će se financirati putem komponente E uključivat će teme kao što su (i) zakoni o katastru i zemljišnim knjigama; (ii) pojedinačno usklađivanje katastarskih i zemljišnoknjižnih podataka; (iii) obnova katastra; (iv) zajednički katastarski i zemljišnoknjižni postupci; (v) korištenje e-usluga MPU-a i DGU-a od strane javnih i profesionalnih korisnika; i (vi) obuka uprave.

1.1. Digitalizacija i integracija zemljišnoknjižnih i sudskih usluga te izgradnja institucionalnih kapaciteta (komponente A, B, C, E)

Komponente A, B, C uključuju aktivnosti koje će podržati digitalizaciju i integraciju zemljišnoknjižnih sudskih podataka i usluga, unapređenje digitalnih usluga katastra i geoprostornih podataka te daljnju digitalnu integraciju zemljišnih knjiga i katastra. Komponenta E odnosi se na izgradnju kapaciteta, analizu politika i upravljanje projektima.

Gore navedene komponente uključuju podaktivnosti kao što su digitalizacija dokumentacije zemljišnih knjiga i sudskih spisa, bolji geoprostorni podaci i infrastruktura katastra, provođenje izmjera i unapređenje ZIS-a i OSS-a te programa izgradnje kapaciteta i kampanje za osvješćivanje javnosti. Provest će se nove katastarske izmjere te uspostaviti/obnoviti katastri kako bi se povećala točnost i uvele korekcije u katastarske i zemljišnoknjižnih evidencije čime će građani i vlasnici zemljišta imati jasnija zemljišna prava.

Ove projektne aktivnosti odvijat će se u cijeloj zemlji, a u trenutku procjene projekta nisu poznate točne lokacije katastarskih izmjera.

1.2. Infrastrukturna integracija zemljišnih knjiga i katastra (komponenta D)

Projektna komponenta D podržat će izgradnju integrirane infrastrukture za sudove, zemljišnu administraciju i katastarske urede s ciljem boljeg i integriranijeg pružanja usluga. Osim toga, u okviru Komponente D bit će provedeni radovi manjeg opsega za poboljšanje 30 lokacija katastarskih ureda. Radovi su ograničenog karaktera i uglavnom će se sastojati od poboljšanja tehničkih instalacija (elektroinstalacije, internetski kablovi i slični sitni zahvati). Nova infrastruktura bit će projektirana i izgrađena u skladu s međunarodnim i EU standardima, a nalazit će se u Novskoj, Rijeci, Velikoj Gorici i Bjelovaru.

1.3. Integrirana infrastruktura u Velikoj Gorici

Općinski i Županijski sud, uključujući zemljišnoknjižne urede i Odjel za katastar u Velikoj Gorici trenutno su raštrkani na nekoliko lokacija u gradu. Većina prostora nalazi se u samom središtu Grada Velike Gorice te su u najmu, ali su neadekvatni s obzorom na kvalitetu i količinu prostora. Pravosudna tijela koja se u Velikoj Gorici preseljavaju su Općinski i Županijski sud, Županijsko i Općinsko državno odvjetništvo te Odjel za katastar nekretnina. Uvjeti rada za zaposlenike i korisnike suda nisu u skladu s najboljom pravosudnom praksom i međunarodnim standardima (npr. postoji samo jedan ulaz za sve korisnike, uključujući zaposlenike i stranke u postupku). Važno je naglasiti da

su neki sudovi (Županijski sud, Općinski sud) nadležni u predmetima s maloljetnom djecom i mladima, ali nisu opremljeni za održavanje suđenja na daljinu što je propisano nacionalnim Zakonom o sudovima za mladež. Nadalje, nije osiguran odgovarajući pristup osobama s invaliditetom. U ovoj fazi procjene projekta još nije poznata lokacija planirane nove zgrade suda i zemljišne administracije.

1.4. Integrirana infrastruktura u Gradu Rijeci

Općinski sud u Rijeci suočen je sa značajnim izazovima u svakodnevnom radu i organizaciji pravosudnih poslova budući da su oni raspoređeni u sedam različitih objekata. Sudski arhiv se trenutno nalazi u dva privatna stana u najmu, a Prekršajni sud i katastar nalaze se na odvojenim lokacijama. Osim toga, uskoro se planira otvaranje Obiteljskog suda koji će također biti smješten izvan glavne zgrade suda. Sa sličnim izazovima suočavaju se i druga pravosudna tijela u gradu. Točnije, uočeno je da je potrebna nova infrastruktura za smještaj Općinskog suda, uključujući zemljišnoknjižne urede, Trgovačkog suda, Upravnog suda, Centra za mirenje, Općinskog i Županijskog državnog odvjetništva, USKOK-a (Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminala) i Područnih katastarskih ureda.

U ovoj fazi procjene projekta još nije poznata točna lokacija planirane nove integrirane infrastrukture. Moguća lokacija bi mogla biti unutar oko 42 ha u javnom vlasništvu za koju Grad Rijeka izrađuje novi Urbanistički plan. Javna rasprava za novi urbanistički plan planirana je do kraja 2023. godine. Općenito, u određenim dijelovima navedenog zemljišta od 42 ha Grad Rijeka ustupa zemljište građanima za gradske vrtove te poljoprivredne i rekreacijske svrhe. Grad je sa svakim korisnikom sklopio ugovor o zakupu zemljišta po cijeni od oko 0,30 eura/m². Sukladno ugovornim odredbama, Grad Rijeka može raskinuti Ugovor između ostalog i zbog prenamjene prostora, pri čemu se korisnici vrtova moraju iseliti i napustiti zemljište nakon što su ga vratili u prvobitno stanje u roku od 15 dana od obavijesti. Zatraženi su precizniji podaci o ukupnoj površini u zakupu, broju osoba i/ili subjekata koji su potpisali ugovor, broju i površini vrtova te drugi podaci o korištenju zemljišta koji će biti uključeni u procjenu društvenih rizika Projekta. Moguće je da bi novi razvojni plan mogao izazvati određeno nezadovoljstvo/društvene rizike za cjelokupni projekt/društveni kontekst. Kada se bude znala točna lokacija nove pravosudne i katastarske integrirane infrastrukture, ako će biti unutar područja novog urbanističkog plana, sadašnje korisnike zemljišta treba savjetovati putem potprojektnog Plana uključivanja dionika, a svi rizici i utjecaji će se rješavati pomoću alata i rješenja predviđenih u Okviru za upravljanje okolišnim i društvenim rizicima i/ili, bude li potrebno, putem skraćenog Akcijskog plana preseljenja (RAP), a na način utvrđen Okvirom politike preseljenja Projekta.

1.5. Integrirana infrastruktura u Novskoj

Novska je manje regionalno središte Sisačko-moslavačke županije kojem gravitiraju i stanovnici susjednih općina, koristeći funkcije više razine poput sudova, katastra i zemljišnih knjiga. U Novskoj se nalazi i Stalna služba u sastavu Općinskog suda u Kutini. Trenutno se koriste gradski prostori koji su nekompatibilni sa suvremenim standardima i tehnološkim zahtjevima. Katastar i zemljišnoknjižni odjel su privremeno smješteni u obližnjoj zgradi gradske uprave. Primjetan je manjak prostora za suce, djelatnike svih službi i korisnike. Način povezivanja s korisnicima i komunikacija unutar pojedinih tijela nisu primjereni što usporava proces rada, stvara loše radno okruženje i smanjuje zadovoljstvo korisnika. Predviđena je izgradnja nove sudske zgrade Općinskog suda Kutina-Stalne službe Novska i smještaj Ureda za katastar i Zemljišnoknjižnog odjela radi njihovog funkcionalnog povezivanja i implementacije smjernica novih standarda u pravosudnoj infrastrukturi. Lokacija predviđena za novu zgradu suda nalazi se u Potočkoj ulici 10 u centru Novske. Izgradnja je predviđena na građevinskom zemljištu kč.br. 1030, k.o. Novska, površine 2.277 m² u vlasništvu

Republike Hrvatske, temeljem Ugovora o financiranju radova za izgradnju poslovne zgrade za potrebe smještaja pravosudnih tijela i ureda Državne geodetske uprave. Potrebno je ugovoriti izradu projekta za projektiranje nove integrirane infrastrukture. Mjesto je nekada služilo kao gradska tržnica i trgovina kućanskim potrepštinama. Izgradnjom nove tržnice nestala je potreba korištenja ovog prostora za ovu namjenu. Prostor u kojem se nalazila prodavaonica koristilo je Gradsko društvo Crvenog križa kao povremeno skladište prilikom prijema i distribucije robe korisnicima. Ostale prostore koriste Udruga za uzgoj malih životinja Novska i Klub uzgajivača golubova Novska za povremene izložbe i natjecanja. Korisnici nemaju ugovor o korištenju prostora. Tijekom faze pripreme projekta kontaktirani su predstavnici sadašnjih korisnika prostora kako bi ih se informiralo o planovima za tu lokaciju, činjenici da će biti zamoljeni da napuste prostore koje trenutno koriste i kako bi se prikupilo njihovo mišljenje, razlozi za zabrinutost te eventualne potrebe do kojih će doći uslijed preseljenja. Korisnici su potvrdili da podržavaju projekt i kao i da su dobili potporu gradskih vlasti u pronalaženju alternativnih prostora za svoje djelovanje.

1.6. Integrirana infrastruktura u Bjelovaru

U novoj infrastrukturi bit će smješteni Trgovački sud i Županijsko i Općinsko državno odvjetništvo. Ta se infrastruktura planira na istoj čestici na kojoj se nalazi postojeća zgrada pravosudnih tijela grada Bjelovara, odmah pokraj nje, a na adresi Ivše Lebovića, Bjelovar. Predmetna parcela je u potpunom vlasništvu Republike Hrvatske, odnosno Ministarstva pravosuđa i uprave. U novoj infrastrukturi će Trgovački sud biti smješten u visokom prizemlju i prvom katu dok će se Općinsko i Županijsko državno odvjetništvo nalaziti na drugom i trećem katu. Preseljenjem u novu infrastrukturu, sadašnji prostor Trgovačkog suda koji se nalazi u susjednoj zgradi vraća se Gradu Bjelovaru te će se osloboditi dodatni prostor u postojećoj zgradi. Prostor koji će se osloboditi iskoristit će se za proširenje pravosudnih tijela koja ostaju u staroj zgradi, a to su Općinski i Županijski sud, ali i za vraćanje Prekršajnog odjela i zemljišnoknjižnog ureda iz trenutno zakupljenih prostora u drugim dijelovima grada. Gore navedeno će omogućiti svim navedenim tijelima znatno bolje uvjete za rad, a time i bolje funkcioniranje. Organizacijom novog tlocrtnog rasporeda parcele omogućit će se dodatni stražnji ulaz za djelatnike u postojeću zgradu, kao i definiranje javnosti zabranjenog prostora ispred zgrade zatvora.

1.7. Uređenje 30 lokacija katastarskih ureda (kabliranje)

Radovi manjeg obima sanacije predviđeni su u 30 odabranih katastarskih ureda diljem Hrvatske. Radovi su ograničenog karaktera i sastojat će se uglavnom od poboljšanja tehničkih instalacija (elektroinstalacije, internet kablovi i slični sitni zahvati).

2. Pravni i institucionalni okvir

2.1. Organizacija pravosudnog sustava u Hrvatskoj

Ustavom Republike Hrvatske propisano je da je vlast ustrojena po načelu trodiobe vlasti, tako da zakonodavnu vlast obnaša Hrvatski sabor, izvršnu vlast Vlada, a sudbenu vlast sudovi. Sudačku dužnost obnašaju suci koje imenuje Državno sudbeno vijeće. U obnašanju sudačke dužnosti suci moraju biti neovisni i samostalni te uživaju imunitet u skladu sa zakonom. Sudačka dužnost je stalna i sudac ne može obavljati drugu dužnost. Pravosudni sustav Republike Hrvatske čine sudbena vlast (sudovi), samostalna i neovisna pravosudna tijela (državna odvjetništva), izvršna vlast (Ministarstvo pravosuđa i uprave), samostalna i neovisna tijela (Državno sudbeno vijeće i Državnoodvjetničko

vijeće), samostalna i neovisna služba (državno odvjetništvo), samostalna i neovisna javna služba (javni bilježnici) i javna ustanova (Pravosudna akademija).

Zadaća MPU je očuvanje temeljnih vrijednosti pravnog poretka, osiguranje uvjeta za njegovo dobro funkcioniranje i daljnji razvoj pravosudnog sustava.

Zakon o sudovima (NN 28/13, 33/15, 82/15, 82/16, 67/18, 126/19, 130/20, 21/22, 60/22, 16/23) uređuje ustrojstvo, djelokrug i nadležnost sudova. U Republici Hrvatskoj sudbenu vlast ostvaruju sudovi kao zasebna tijela državne vlasti. Svoje ovlasti ostvaruju samostalno i neovisno u okviru djelokruga i nadležnosti propisanih zakonom. Sudbenu vlast u Republici Hrvatskoj provode redovni i specijalizirani sudovi, te Vrhovni sud Republike Hrvatske koji je ujedno i najviši sud u Republici Hrvatskoj. Redovni su sudovi sudovi koji rješavaju predmete za koje nije nadležan nijedan specijalizirani sud. To su općinski i županijski sudovi. Specijalizirani sudovi su sudovi koji postupaju u stvarima za koje su zakonom ovlašteni. To su trgovački, upravni i prekršajni sudovi, Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, Visoki upravni sud Republike Hrvatske i Visoki prekršajni sud Republike Hrvatske.

Sudovi se dalje dijele na sudove prvog i drugog stupnja. Postupci za rješavanje pravnih stvari vode se pred sudovima prvog stupnja. To su općinski, upravni, prekršajni i trgovački sudovi. Drugostupanjski sudovi odlučuju o žalbama protiv odluka prvostupanjskih sudova i obavljaju druge poslove utvrđene zakonom. To su županijski sudovi (u odnosu na općinske sudove), Visoki trgovački sud Republike Hrvatske (u odnosu na trgovačke sudove), Visoki prekršajni sud Republike Hrvatske (u odnosu na prekršajne sudove) i Visoki upravni sud Republike Hrvatske (u odnosu na upravne sudove). Općinski i prekršajni sudovi osnivaju se za područje jedne ili više općina, jednog ili više grada ili dijelova gradskog područja, a županijski, trgovački i upravni sudovi za područje jedne ili više županija. Visoki trgovački sud, Visoki upravni sud, Visoki prekršajni sud i Vrhovni sud nadležni su na cijelom teritoriju Republike Hrvatske.

Sjedište Vrhovnog suda Republike Hrvatske je u Zagrebu. Predsjednika Vrhovnog suda Republike Hrvatske na vrijeme od četiri godine bira Hrvatski sabor na prijedlog Predsjednika Republike Hrvatske nakon što su Opća skupština i Glavno vijeće Vrhovnog suda Republike Hrvatske i nadležni odbor Hrvatskog sabora dali svoje mišljenje, te može biti ponovno biran/a na istu dužnost po isteku tog roka. Na ovu dužnost nitko ne može biti biran više od dva puta.

Zakonom o područjima i sjedištima sudova (NN 67/18, 21/22) provedena je teritorijalna organizacija i daljnja racionalizacija mreže sudova, čime je stvoreno 15 županijskih sudova, 34 općinska suda, 9 trgovačkih sudova i 4 upravna suda.

Sudbenu vlast u Republici Hrvatskoj čine sudovi i državna odvjetništva. Državno odvjetništvo je samostalno i neovisno pravosudno tijelo koje je ovlašteno i dužno postupati protiv počinitelja kaznenih i drugih kažnjivih djela, poduzimati pravne radnje radi zaštite dobara Republike Hrvatske i podnositi pravne lijekove radi zaštite Ustava Republike Hrvatske i njezinog zakonodavstva. Državno odvjetništvo Republike Hrvatske ustrojeno je za područje cijele Republike Hrvatske, uspostavljena su općinska javna tužiteljstva koja se bave općinskim sudovima i javnopravnim tijelima, a za županijske,

trgovačke i upravne sudove osnovana su županijska državna odvjetništva. Zakonom se mogu uspostaviti posebna državna tužiteljstva koja će se baviti određenim vrstama predmeta i pred sudovima određenim zakonom. Općinska državna odvjetništva podređena su županijskim državnim odvjetništvima, a županijska državna odvjetništva i posebna državna odvjetništva podređena su Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske.

Na čelu Državnog odvjetništva Republike Hrvatske je Glavni državni odvjetnik Republike Hrvatske. Glavnog državnog odvjetnika Republike Hrvatske na vrijeme od četiri godine imenuje Hrvatski sabor na prijedlog Vlade Republike Hrvatske nakon mišljenja Odbora za pravosuđe Hrvatskog sabora, a može biti ponovno imenovan za isto radno mjesto na kraju tog razdoblja. Na ovo mjesto nitko ne može biti imenovan više od dva puta.

Zakonom o područjima i sjedištima državnih odvjetništava (NN 67/18, 21/22) racionalizirana je mreža državnih odvjetništava te je nastalo 15 županijskih državnih odvjetništava i 25 općinskih javnih odvjetništava.

USKOK sa sjedištem u Zagrebu je namjensko državno odvjetništvo specijalizirano za kaznena djela korupcije i organiziranog kriminala koje pokriva područje cijele Republike Hrvatske. Nadležnost Ureda za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta propisana je Zakonom o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta.

2.2. Sustav zemljišne administracije

Sustav zemljišne administracije sastoji se od nekoliko ključnih institucija i sektora s odgovarajućim zakonskim okvirima od kojih su najvažniji:

- Ministarstvo pravosuđa i uprave koje nadzire i razvija politiku upravljanja zemljištem te zakone i propise koji se odnose na zemljište. Sektor za zemljišnoknjižna i stvarna prava u Ministarstvu pravosuđa i uprave posebna je jedinica odgovorna za vođenje zemljišnoknjižnih ureda koji su podređeni općinskim sudovima.
- Državna geodetska uprava je središnje tijelo nadležno za geodetske i kartografske poslove koje vodi katastar, državne geodetske referentne sustave i topografske karte. Također osigurava točnost, cjelovitost i dostupnost prostornih podataka o zemljištu.
- Sudovi: zemljišne knjige vode općinski sudovi, a nadzire Ministarstvo pravosuđa. Bilježi i održava podatke o vlasništvu nad zemljištem.

Katastar je evidencija koja sadrži podatke o česticama zemljine površine i građevinama koje stalno leže na zemljinoj površini ili ispod nje te o posebnim pravnim režimima na zemljinoj površini. Katastarske evidencije vode područni uredi za katastar Državne geodetske uprave i Gradski ured za katastar i geodetske poslove Grada Zagreba. Podaci o katastru su javni i svatko ima pravo uvida u njih.

Uredi za katastar pružaju različite vrste usluga građanima od kojih su najvažnije: Izdavanje kopija katastarskog plana, izdavanje prijepisa/izvadaka posjedovnih listova, izdavanje izvoda iz ZK-a, izdavanje raznih potvrda i potvrda na temelju podataka o katastru. Osim navedenog, uredi za katastar pregledavaju i potvrđuju geodetske elaborate koje za građane izrađuju fizičke ili pravne

osobe koje imaju suglasnost Državne geodetske uprave za obavljanje stručnih geodetskih poslova. Postupci koji se provode u uredima za katastar propisani su Zakonom o državnoj izmjeri i katastru nekretnina (NN 112/18, 39/22)

Zemljišne knjige su javne knjige u koje se upisuju podaci o pravnom stanju nekretnine bitni za pravni promet. Zemljišna knjiga sastoji se od glavne knjige i zbirke isprava. Zemljišne knjige vode se u zemljišnoknjižnim odjelima općinskih sudova. Zemljišna knjiga sastoji se od glavne knjige i zbirke isprava. Glavnu knjigu čine zemljišnoknjižni ulošci koji sadrže posjedovni list (popisni list, list A), posjedovni list (vlasnički list, list B) i teretovnicu (teretovnica, list C). Zbirka isprava nastaje podnošenjem isprava (izvornika ili ovjerenih preslika) na temelju kojih se dopušta zemljišnoknjižni upis. Predmet upisa u zemljišne knjige su stvarna prava, prava otkupa, prvokupa, zakupa, zakupa i koncesije, kao i druga prava utvrđena zakonom i druge činjenice važne za pravni promet. U zemljišnim knjigama postoje različiti knjižni upisi: uknjižba, predbilježba i zabilježba.

Knjiga položenih ugovora posebna je evidencija uspostavljena Zakonom radi polaganja ugovora o kupoprodaji stana u slučajevima kada nekretnina (stambena zgrada na određenoj katastarskoj čestici) nije upisana u zemljišne knjige. Za sve stanove koji su upisani u Knjigu položenih ugovora, kao i za stanove koji još nisu uknjiženi, provodi se postupak povezivanja zemljišnih knjiga i knjige položenih ugovora, sukladno Pravilniku o povezivanju zemljišne knjige i knjige položenih ugovora i uknjižbi vlasništva posebnog dijela nekretnine (vlasništvo stana) (NN 121/2013). Dok se ne završi proces povezivanja zemljišne knjige i knjige predanih ugovora u zatvorenoj knjizi predanih ugovora postoji mogućnost upisa novih vlasnika i novih posebnih dijelova nekretnine. Sve pretpostavke koje su potrebne prilikom upisa u zemljišne knjige moraju biti ispunjene i prilikom upisa potpisanih ugovora. Zemljišna knjiga je javna, što znači da svatko može zatražiti uvid u istu. Na ovaj način moguće je ostvariti uvid u sve dijelove zemljišne knjige i zbirke isprava te dobiti izvratke iz iste, odnosno ispise i prijepise. U praksi se događa da oznake čestica i nazivi katastarskih općina nisu isti u zemljišnim knjigama i u katastru, zbog čega korisnici imaju poteškoća prilikom uvida u stanje zemljišnih knjiga. Dakle, ako je jedini podatak o nekretnini broj katastarske čestice.

ZIS katastra je jedinstvena baza podataka i aplikacija za vođenje i održavanje podataka katastra i zemljišnih knjiga u kojoj su sustavi međusobno povezani te razmjenjuju podatke vezane uz nekretnine.

2.3. Postignuća u jačanju sustava pravosuđa i zemljišne uprave

U sklopu modernizacije javne uprave u Hrvatskoj, ključni prioritet je jačanje pravne sigurnosti, osiguranje sigurnosti posjeda zemljišta i održavanje potpore izgradnji jakih institucija. Proteklih godina uspješno su provedene brojne aktivnosti s ciljem skraćivanja trajanja sudskih postupaka, racionalizacije pravosudne mreže i modernizacije funkcioniranja cjelokupnog sustava. U skladu s ovim prioritetima, MPU i DGU provode normativne aktivnosti u vidu izmjena ključnih postupovnih zakona i krovnih politika vezanih uz vlasništvo nad zemljištem i nekretninama te povezane informacijske sustave i poslovne procese, uključujući ulaganja u upisivanje nekretnina u ZIS-u, jedinstvenu bazu podataka i aplikaciju za vođenje i održavanje podataka katastra i zemljišnih knjiga. Osim toga, MPU radi na rješavanju zaostataka u zemljišnim i imovinskim transakcijama i sudskim sporovima u vezi sa zemljišnim sektorom kako bi se razjasnile nejasnoće u sektoru nekretnina koje se

odražavaju na povjerenje investitora. Napori Ministarstva pravosuđa i Državne geodetske uprave temeljni su za pokretanje gospodarskog rasta i razvoja podataka o zemljišnim knjigama koje mogu koristiti druge državne institucije za informirano donošenje odluka, planiranje i potporu razvoju privatnog sektora.

U protekla dva desetljeća, Sustav zemljišne administracije u Hrvatskoj transformiran je uz potporu Svjetske banke. Prethodna potpora Banke pružena je kroz tri kanala financiranja. Prvi krug financiranja započeo je u okviru Projekta zemljišnih knjiga i katastra (RPRCP; P067149) koji se provodio od 2003. do 2010. i kojim je uspješno završena prva faza reforme zemljišnih knjiga i katastra u Hrvatskoj pojednostavljuvanjem postupaka, poboljšanjem učinkovitosti usluga, povećanjem transparentnosti i pristupa informacijama te pružanjem zajedničkih postupaka i zajedničke baze podataka o zemljištu u okviru ZIS-a. Razvojem ZIS-a stvorena je jedinstvena baza podataka o katastru i zemljišnim knjigama te su integrirani poslovni procesi koji su spojili DGU i MPU u jedan sustav zemljišne administracije. Taj je projekt provodio ZIS prije nego što je dovršio, no drugi i treći krug financiranja Banke kroz Projekt integriranog sustava zemljišne administracije (ILAS; P122219) i dodatno financiranje, potpomogao je uvođenju ZIS-a, zajedno s daljnjim ulaganjima u digitalne usluge, automatizaciju sustava zemljišnih knjiga, modernizaciju sustava prostornih informacija i katastra te početni razvoj nacionalne infrastrukture prostornih podataka.

Jedno od najvećih postignuća koje je podržao ILAS bilo je uvođenje ZIS-a u sve zemljišnoknjižne urede i katastarske urede. Završetak uvođenja ZIS-a u studenom 2016. bio je prekretnica u modernizaciji hrvatskog sustava zemljišne administracije. ZIS je potpuno centraliziran internetski sustav međuoperativan s registrom osobnih identifikacijskih brojeva, registrom trgovačkih društava i registrom porezne uprave. Sustav je povezan s digitalnim arhivama ZKU-a i KU-a i omogućava funkcionalnosti za digitalizaciju dolaznih dokumenata. Modul One-Stop-Shop uključuje funkcionalnosti e-potpisa i e-plaćanja te pruža nekoliko e-usluga za ključne vanjske korisnike. ZIS također pruža funkcionalnosti za vanjske usluge, što znači da sve usluge potrebne u cijeloj zemlji može pružiti bilo koji lokalni ured.

Uvođenje e-usluga za zemljišnu administraciju još je jedno značajno postignuće koje je podržao ILAS. Ključna postignuća reforme u okviru ILAS-a uključuju (i) brže transakcije za zemljišne usluge, uključujući upis vlasništva i hipoteka; (ii) prelazak na internetske usluge—više od 55 posto usluga sada se traži putem interneta, a neke od usluga su u potpunosti digitalizirane (100 % unosa ZKO-a podnosi se putem interneta, dok se više od 89 % katastarskih elaborata predaje putem interneta u standardnom digitalnom obliku); (iii) uspostavljanje ZIS-a koji dijeli podatke iz matičnih knjiga i katastra; (iv) geoprostorne podatke koji se dijele s više od 120 vladinih agencija i općina; (v) više od 38 milijuna papirnatih zemljišnih knjiga je skenirano i digitalizirano; (vi) pilot metodologije za usklađivanje zemljišnoknjižnih i katastarskih podataka; i (vii) pokretanje registra zgrada i katastra infrastrukture.

Reforme su također provedene u sudskom sektoru uz potporu Projekta učinkovitog pravosuđa za bolje poslovno okruženje (J4B) koji financira Svjetska banka. Uvedeni su pojednostavljeni poslovni regulatorni postupci uz potporu jedinstvene digitalne platforme za poslovne aktivnosti. Također je postignut napredak u pojednostavljenju i automatizaciji građevinskih i uporabnih dozvola.

Implementacija e-Dozvole u Gradu Zagrebu Hrvatska je sada uspješno provela digitalizaciju usluga izdavanja građevinskih i uporabnih dozvola u cijeloj zemlji. Sve je šire prihvaćena e-komunikacija i sve se više koriste alati e-pravosuđa. Projekt je podržao integraciju općinskih, upravnih i trgovačkih sudova u Integrirani sustav upravljanja predmetima (ICMS). Također je postignut napredak u smanjenju broja zaostalih sudskih predmeta i dizajnu moderne sudske infrastrukture.

2.4. Problemi zemljišne administracije u Hrvatskoj

Pitanje naknade imovine oduzete za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine u Republici Hrvatskoj uređeno je Zakonom o naknadi za imovinu oduzetu za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine (NN 92/96, 39/99, 92/99, 92/99, 131/00, 27/00, 65/01, 118/01, 80/01, 81/02, 98/02 i 98/19– u daljnjem tekstu: Zakon o naknadi štete) koji propisuje uvjete i postupak naknade imovine oduzete prijašnjim vlasnicima za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine i prenesena u kategoriju općenarodne, državne, društvene ili komunalne imovine konfiskacijom, nacionalizacijom, agrarnom reformom i drugim propisima i načinima. Zakon o naknadi štete je stupio na snagu 1. siječnja 1997. godine.

Rokovi predviđeni za podnošenje zahtjeva za naknadu oduzete imovine prema Zakonu o naknadi imovine imaju zastaru, a ako su osobe koje imaju pravo na naknadu propustile podnijeti zahtjev u zakonom propisanim rokovima, prvi između 01.01.1997. i 1. srpnja 1997. odnosno u skladu sa Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o naknadi imovine oduzete za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine određenim osobama koje imaju pravo na naknadu, drugi rok između 5. srpnja 2002. i 7. siječnja 2003. izgubili su mogućnost ostvarivanje ovog prava prema Zakonu o naknadi štete.

Prema podacima MPU-a, do sada je doneseno više od 69.000 ovršnih rješenja po zahtjevima za povrat, odnosno obeštećenje za oduzetu imovinu. Neriješenih predmeta prema Zakonu o naknadi štete ima 5.700.

Ministarstvo pravosuđa i uprave, kao drugostupanjsko tijelo, te uredi državne uprave u županijama, službe nadležne za imovinsko-pravne poslove kao i tijela nadležna za prvostupanjski postupak (sada upravna tijela županije, odnosno Grada Zagreba, koji imaju nadležnost za poslove prenesene iz državne uprave koji se odnose na imovinsko-pravne stvari) u postupcima koji se vode sukladno Zakonu o naknadi štete nemaju zakonsku obvezu voditi službenu evidenciju o podnesenim ili obrađenim zahtjevima, dakle, precizni podaci o vlasnicima i nekretninama koje se vraćaju ili podaci o vrsti nekretnina koje se vraćaju (stanovi, poslovni prostori, neizgrađena građevinska zemljišta, poljoprivredna zemljišta, šume i šume) su dostupni.

U slučajevima u kojima se zahtjevi za naknadu štete odnose na nekretnine koje se nalaze na područjima pod katastarskom izmjerom unutar Projekta, ne predviđaju se negativni utjecaji za zainteresirane strane. Radi se o posebnim postupcima koji su definirani zakonima i podzakonskim aktima (tj. ako se tijekom izmjere utvrdi da je nekretnina u postupku povrata).

2.5. Sustavi rješavanja sporova i postojeći žalbeni mehanizmi u sustavu zemljišne administracije

Katastarski podaci koji opisuju katastarske čestice mogu se mijenjati samo na temelju geodetske studije i upravne odluke KU-a. Odluka se donosi prema pravilima upravnog postupka, a za svaku promjenu podataka koja mijenja podatke o katastarskim česticama, upisani nositelji prava moraju biti obaviješteni dostavom te odluke, a tek nakon što stupi na snagu, KU može promijeniti podatke u

katastru. KU za upis vlasnika u zemljišne knjige donosi i upravnu odluku, a promjena će se izvršiti prema pravilima navedenim u slučaju promjene podataka o katastarskim česticama. Vlasnici se mogu upisati u vlasničke listove i na temelju rješenja zemljišnoknjižnog odjela po službenoj dužnosti. KU o tome neće zasebno obavijestiti jer su zainteresirane strane već zaprimile rješenje zemljišnoknjižnog odjela. Zgrade i drugi objekti upisuju se u katastarsku česticu. Evidentiranje i promjena podataka o zgradama i drugim građevinama u uredu za katastar može se vršiti samo na temelju geodetskog plana i upravnog rješenja koje donosi ured za katastar na već opisani način. Izvješću se može priložiti odgovarajući akt. Za promjenu načina korištenja katastarske čestice, osim ovlaštenih geodetskih poduzeća, moguće je kontaktirati KU, a službenici katastra izlaze na terenski pregled i pripremaju odgovarajuću geodetsku studiju.

Katastarska izmjera

Ako nekretnine (čestice zemljišta, katastarske čestice) upisane u katastar i zemljišne knjige ne odgovaraju stvarnom stanju na terenu, taj se uvjet može promijeniti na temelju odgovarajuće geodetske studije. S obzirom da je zbog različitih društvenih i povijesnih razloga neusklađenost prisutna na većim područjima, Državna geodetska uprava i Ministarstvo pravosuđa i uprave pokrenuli su opsežan program uređenja katastra i usklađivanja sa stvarnim stanjem na terenu. Ovaj program financira se sredstvima državnog proračuna te proračuna županija, gradova i općina, a u financiranju mogu sudjelovati pravne i fizičke osobe nositelji prava na nekretninama. Osnova ovog programa su katastarske izmjere.

Katastarska izmjera je prikupljanje i obrada svih potrebnih podataka radi utvrđivanja katastarskih čestica, evidentiranja zgrada i drugih građevina, evidentiranja posebnih pravnih režima zemljišta i načina korištenja zemljišta te izrade katastarskog elaborata. Katastarski operat je naziv za ukupne katastarske evidencije koje se vode za katastarsku općinu. Katastarsku izmjeru za katastarsku općinu ili njezin dio provodi Državna geodetska uprava uz suglasnost MPU-a, a pojedine poslove u okviru katastarske izmjere obavljaju ovlaštena geodetska poduzeća. Ovlaštena geodetska poduzeća se biraju putem javnog natječaja.

Obavještanje nositelja prava o katastarskoj izmjeri

S obzirom da se katastarska izmjera provodi na određenom području, sve zainteresirane strane u tom području moraju biti obaviještene o provedbi. Zakonom je propisano da rješenje o katastarskoj izmjeri donosi ravnatelj Državne geodetske uprave te da se rješenje objavljuje u Narodnim novinama. Osim navedenog, informacije o provedbi katastarske izmjere objavljuju se i u lokalnim novinama. U svim jedinicama lokalne samouprave na području na kojem se provodi izvid održavaju se javni sastanci s građanima na kojima se zainteresiranim osobama objašnjava postupak nove katastarske izmjere te se daju upute za označavanje granica zemljišta vidljivim trajnim (graničnim) oznakama. Na glavnim cestovnim prilazima području na kojemu se provodi izmjera postavljaju se ploče za označavanje gradilišta. Kada se u katastarskoj općini provodi katastarska izmjera, nositelji prava na zemljište dužni su u roku utvrđenom Odlukom o katastarskoj izmjeri obilježiti, s vidljivim trajnim oznakama i o svom trošku, granice zemljišta na koje imaju pravo vlasništva, neka druga prava ili kojima upravljaju. Točke katastarske čestice koje su jasno prepoznatljive na terenu (npr. ograde, kuće i sl.) nije potrebno posebno označavati. Nositelji prava na komemoraciju pozivaju se u pisanom obliku.

Kada se katastarskom izmjerom prikupe i obrade svi potrebni podaci, priprema se izvješće o katastarskoj izmjeri. Elaborat katastarske izmjere mora između ostalog sadržavati i katastarski plan i popisne listove. Na katastarskom planu katastarske čestice su prikazane tako da su vidljive njihove granice, građevine izgrađene na njima i katnosti starih čestica. U katastarskom operatu plan prikazuje i kućne brojeve i granice različitih načina korištenja na katastarskoj čestici. U popisnim listama iskazuju se svi prikupljeni i obrađeni pisani podaci o pojedinoj zemljišnoj čestici, podaci o nositeljima prava na nekretninama prikupljeni na temelju raspoloživih isprava (zemljišne knjige i katastra) kao i izjave zainteresiranih strana.

Objavljivanje i uvid u podatke prikupljene katastarskom izmjerom

Prikupljeni i obrađeni podaci daju se na uvid javnosti. Javni uvid u katastarske podatke istodobno provodi povjerenstvo Državne geodetske uprave i odnosi se na osnivanje ili obnovu zemljišnih knjiga što obavlja povjerenstvo zemljišnoknjižnog odjela nadležnog općinskog suda. Katastarski podaci prikupljeni i obrađeni u okviru katastarske izmjere, uz pisani poziv, predaju se osobama koje su u izradi katastarske izmjere navedene kao nositelji prava na nekretnine, a te osobe potpisom tijekom postupka predstavljanja potvrđuju da su im predloženi podaci katastarske izmjere i da su suglasni sa stanjem prikupljenih podataka.

Žalbeni mehanizam

Osobe koje se ne slažu sa stanjem prikupljenih podataka mogu uložiti prigovor na to stanje. Neutemeljene pritužbe odbit će se odlukom donesenom u upravnom postupku, a na tu se odluku može žaliti. Nakon što su katastarski podaci predloženi stranci i stranka se složi s njima, stranka se obraća povjerenstvu zemljišnoknjižnog odjela, koje, na temelju dostupnih dokumenata i izjava zainteresiranih strana, sastavlja (?). Nakon što povjerenstvo Državne geodetske uprave izloži sve katastarske čestice javnosti na uvid, a povjerenstvo zemljišnoknjižnog odjela općinskog suda sastavi sve zemljišnoknjižne upise za katastarsku općinu, odlukom ministra nadležnog za pravosuđe otvara se katastar, a tim se činom pokreće postupak u skladu sa Zakonom o zemljišnim knjigama. Danom otvaranja zemljišne knjige, na temelju rješenja ravnatelja Državne geodetske uprave, novi katastarski operat stavlja se u službenu uporabu (novi katastarska funkcija), a stari se stavlja izvan uporabe. Obvezni postupci koji se odnose na informiranje nositelja prava o katastarskoj izmjeri i informiranje javnosti o podacima prikupljenim katastarskom izmjerom s mogućnošću podnošenja prigovora definirani su odredbama članka 45. Zakona o državnoj izmjeri i katastru nekretnina i Pravilnika o izlaganju na javni uvid elaborata katastarske izmjere (NN 59/2020).

Podaci o zemljišnim sporovima - Zemljišne knjige

Prema podacima MPU-a, u 2022. godini zaprimljeno je ukupno 616.408 zemljišnoknjižnih predmeta u cijeloj zemlji, od čega 1.664 žalbi na osnovu tih pritužbi/prigovora (0,27% od ukupno zaprimljenih predmeta). Podaci koji se prikupljaju o prigovorima ne utvrđuju vrstu prigovora pa nije moguće dati preciznije informacije o predmetu.

Zemljišnoknjižni predmeti nasuprot pritužbi			
Mjesec	Ukupno	Pritužbe	
siječanj	41.850	99	%

veljača	50.736.	184	0,36 %
ožujak	60.662.	187	0,31 %
travanj	51.741	126	0,24 %
svibanj	55.988.	178	0,32 %
lipanj	51.312	148	0,29 %
srpanj	49.331.	119	0,24 %
kolovoz	42.852.	81	0,19 %
rujan	51.961	116	0,22 %
listopad	54.675.	164	0,30 %
studeni	51.691	128	0,25 %
prosinac	53.609	134	0,25 %
Ukupno 2022.	616.408	1.664	0,27 %

Podaci o zemljišnim sporovima – Katastar

U 2022. godini Državna geodetska uprava (DGU) zaprimila je 873 predmeta, što uz 813 prenesenih iz 2021. godine čini 1686 predmeta. Ukupan broj prvostupanjskih predmeta na koje je dopuštena žalba u 2022. godini iznosi 65.948 predmeta. Tijekom 2022. godine na javno savjetovanje bilo je stavljeno 62.808 čestica, a protiv katastarskih izmjera/prikaza podneseno je 146 prigovora. Broj prigovora je nizak jer se u okviru postupaka katastarske izmjere prvostupanjski prigovori izražavaju pred povjerenstvom sastavljenim od, među ostalim, predstavnika lokalnih KU-a i sudova, a obično se rješavaju odmah i na licu mjesta. Dakle, podneseni prigovori su oni koji nisu bili riješeni u prvom stupnju. U ovoj fazi nisu poznate točne lokacije katastarske izmjere koje će se provoditi u okviru Projekta. Potencijalni društveni rizici koji bi mogli nastati bit će ograničeni i ublaženi gore opisanim mehanizmima. Nadalje, u okviru Projekta će se uspostaviti žalbeni mehanizam i provoditi povezani procesi tijekom cijelog životnog ciklusa, s ciljem zaprimanja i lakšeg rješavanja nedoumica i prigovora od strana pogođenih projektom. Ovo će, zajedno sa specifičnim mehanizmima podnošenja pritužbi na potprojekte i provedbom procesa uključivanja dionika, u skladu s planovima uključivanja dionika na razini projekta i potprojekata koje provode i/ili nadziru stručnjaci za društvena pitanja u JPP-u poboljšati dostupnost informacija, povećati svijest među dionicima i pridonijeti njihovom osnaživanju, izgradnji povjerenja i sprječavanju budućih sukoba. Navedeni projektni mehanizmi i alati mogu pomoći kod prepoznavanja obrazaca i temeljnih uzroka sukoba, predviđanja i označavanja rizika kao i u razvoju proaktivnih mjera za ublažavanje budućih sporova i pritužbi s obzirom da pozitivno pridonose provedbi svih projektnih aktivnosti.

2.6. Pravo na pristup informacijama

Zakon o pravu na pristup informacijama (NN 25/13, 85/15, 69/22) uređuje pravo na pristup informacijama i ponovnu uporabu informacija u posjedu tijela javne vlasti. Ovim se Zakonom, među ostalim, definiraju načela prava na pristup informacijama i njihova ponovna uporaba, ograničenja prava na pristup informacijama, postupak ostvarivanja i zaštite prava na pristup informacijama. Pravo na pristup informacijama temelji se na načelima javnog i slobodnog pristupa, pravovremenim, potpunim i točnim informacijama, načelu jednakosti, načelu dostupnosti informacija i, sukladno članku 5. stavku 1., točki 5. *obvezi tijela javne vlasti da omogućе pristup traženim informacijama,*

odnosno da objavljuje informacije neovisno o postavljenom zahtjevu kada takvo objavljivanje proizlazi iz obveze propisane zakonom ili drugim propisom".

Aarhuška konvencija

Hrvatska je stranka UNECE Konvencije o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša koja je potpisana u danskom gradu Aarhusu 25. lipnja 1998., a temelji se na tri stupa:

- Pravo na pristup informacijama: građani imaju pravo na zahtjev pristupiti informacijama o okolišu koje posjeduju javna tijela;
- Pravo sudjelovanja u donošenju odluka tijekom pripreme planova, programa, politika i zakonodavstva koje se odnosi na okoliš;
- Pravo na pristup pravosuđu: građani imaju pravo na pristup pravosuđu u vezi s pitanjima okoliša i osporiti odbijanje ili neadekvatan odgovor na zahtjev za pristup informacijama kao i osporiti zakonitost plana ili osporiti radnje ili propuste koji su u suprotnosti s nacionalnim zakonom o okolišu. Svaki građanin ili građanka ima pravo podnijeti prigovor Odboru za pridržavanje Aarhuške konvencije u vezi s navodnim nepridržavanjem Konvencije određene stranke.

2.7. Opća uredba o zaštiti osobnih podataka (GDPR)

Hrvatska je zajamčila provedbu Uredbe (EU) 2016/679 donošenjem Zakona o provedbi Opće uredbe o zaštiti podataka (NN 42/2018) u svibnju 2018. koji nalaže organizacijama zaštitu osobnih podataka fizičkih osoba (pojedinci) i poštivanje prava na privatnost fizičkih osoba na području EU-a.

GDPR uključuje sedam načela zaštite podataka koja se moraju implementirati i osam prava na privatnost koja se moraju omogućiti. Također ovlašćuje tijela za zaštitu podataka na razini država članica da provode GDPR uz primjenu sankcija i novčanih kazni. Vlasti mogu nametnuti oštre kazne protiv onih koji krše standarde privatnosti i sigurnosti propisane GDPR-om, a kazne sežu i do nekoliko desetaka milijuna eura. Službenik za zaštitu podataka, kao zaposlenik unutar organizacije, odgovoran je za informiranje i savjetovanje organizacije te za praćenje usklađenosti organizacija s GDPR-om.

U skladu s propisima o zaštiti okoliša svi projekti koji podliježu postupku prethodne provjere i procjeni utjecaja na okoliš moraju proći postupak javne rasprave. Osim toga, Zakon o ocjeni propisa (NN 44/17) propisuje obvezno savjetovanje sa zainteresiranima u javnosti kod donošenja novih propisa i procjene njihovih potencijalnih koristi i troškova za građane Republike Hrvatske.

Zakon o ocjeni propisa (NN 44/17) propisuje savjetovanje sa zainteresiranom javnošću u postupku donošenja novih propisa kao i procjenu njihovih mogućih koristi i troškova za građane Hrvatske. Savjetovanje o novim zakonima provodi se putem središnjeg internetskog portala e-Savjetovanja: <https://esavjetovanja.gov.hr/ECon/Dashboard>

3. Društveni rizici i utjecaji i mjere za ublažavanje

3.1. Društveni rizici i utjecaji te mjere ublažavanja za komponente A, B i C

Kada je riječ o komponentama A, B i C, mogući društveni rizici mogu biti povezani s provedbom katastarskih izmjera i preprekama pristupu uslugama pravosuđa s kojima se suočavaju određene ranjive skupine. Te bi se prepreke mogle dodatno pogoršati prelaskom na digitalnu dostavu (posebno za starije osobe ili druge skupine koje imaju smanjene digitalne vještine). Prekrivajući zahtjevi za imovinu i zemljište koji bi mogli nastati u slučaju nasljedstva, obiteljskih sporova, pitanja zemljišne knjige podnositelja zahtjeva bez vlasništva i neriješenih zemljišnih zahtjeva za imovinu oduzetu za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine predstavljaju nizak rizik jer su to zasebni postupci. Naime, katastarska izmjera ne utječe na rješavanje gore navedenih slučajeva jer se radi o odvojenim i paralelnim postupcima. Ti se rizici mogu izbjeći, svesti na najmanju moguću mjeru i smanjiti alatima koji su već uspostavljeni u relevantnom nacionalnom zakonodavstvu koje se odnosi na geodetske aktivnosti, kao što su Zakon o državnom nadzoru i katastru nekretnina. Rizici se također mogu ublažiti instrumentima i aktivnostima projektnog ESF-a kao što su aktivnosti uključivanja dionika definirane u projektnim i potprojektnim SEP-ovima te uspostavom i operacionalizacijom žalbenog mehanizma.

3.2. Društveni rizici i utjecaji te mjere ublažavanja za komponentu D

Rizici utvrđeni u vezi s građevinskim radovima u komponenti D (izgradnja nove integrirane infrastrukture u Novskoj, Velikoj Gorici, Gradu Rijeci i Bjelovaru, uključujući neke manje radove obnove moguće za 30 KU), tipični su za građevinske aktivnosti: zaštita na radu (ZNR) te zdravstveni i sigurnosni rizici za lokalne zajednice, rizici upravljanja radnom snagom. Osim toga, ne mogu se isključiti potencijalna pitanja korištenja zemljišta i pitanja vezana uz nedobrovoljna preseljenja. Građevinski radovi koji će se izvoditi male su do srednje veličine, a utjecaji se mogu lako i predvidljivo ublažiti pravilnom organizacijom gradilišta i kontinuiranom komunikacijom sa svim dionicima te razvojem posebnih alata predviđenih u ESF-u Projekta. Projektni i potprojektni SEP-ovi, LMP, RPF, ESMP/Kontrolna lista ESMP-a.

Zdravstveni i sigurnosni rizici za zajednice tipični su za građevinske radove:

- Povećana buka i vibracije uzrokovane povećanim prometom, korištenjem strojeva i opreme na gradilištu.
- Prometne nesreće za pješake uzrokovane povećanim i neadekvatno organiziranim prometom (prijevoz materijala, opreme i radnika);
- Privremeno zatvaranje cesta bez osiguravanja odgovarajućih prometnih puteva može lokalnom stanovništvu uzrokovati smetnje.
- Poremećaji komunalnih usluga zbog nesreća ili planiranih intervencija (voda, plin, struja);
- Loše prakse zaštite na radu
- Neadekvatno zbrinjavanje otpada s gradilišta koje zagađuje okoliš zajednice (uključujući neadekvatno gospodarenje azbestnim otpadom i izloženost lokalne zajednice azbestom - ako se dokaže prisutnost azbesta na bilo kojoj od lokacija).

Osim toga, prisutni su potencijalni rizici za lokalne zajednice povezani s priljevom strane radne snage. Iako će izvođači radova i radnici zaposleni u građevinskim djelatnostima vjerojatno biti lokalni, postoji mogućnost priljeva radne snage te izvođač može angažirati strane radnike (lokalne radnike

izvan područja potprojekta ili strance). U Hrvatskoj se povećava broj stranih radnika, posebice u građevinskom sektoru. Većina radnika i dalje dolazi iz zemalja regije sa sličnim kulturnim obrascima za koje jezik ne predstavlja prepreku, Njih se lako može integrirati u zajednicu (npr. Srbija, Bosna i Hercegovina). Međutim, značajno se povećava broj stranih radnika iz udaljenih zemalja (npr. Nepal, Indija, Filipini, Bangladeš, itd.) koji imaju drugačiju kulturu i jezik. Prisutni su potencijalni rizici i utjecaj na zajednicu povezani sa stranim radnicima zbog poteškoća vezanih uz njihovu integraciju u zajednicu (npr. osjećaj tjeskobe i straha među lokalnim stanovništvom kada strani radnici žive u istoj zgradi ili u blizini).

Rizici upravljanja radom

U Hrvatskoj se međunarodni standardi rada i direktive, kao i nacionalni zakoni i propisi dobro provode. Izvješće o poštivanju ljudskih prava u Hrvatskoj za 2022. koje je izradilo Ministarstvo vanjskih poslova SAD-a, u poglavlju o Prihvatljivim uvjetima rada navodi da je: Vlada Republike Hrvatske učinkovito provodila zakone o plaći i radnom vremenu, inspekcija je u dovoljnoj mjeri provjeravala usklađenost, a kazne su bile razmjerne kaznama za slične prekršaje. Protiv prekršitelja redovito su primjenjivane kazne. Minimalna plaća bila je malo iznad službene razine siromaštva. Zakon ograničava prekovremeni rad na 10 sati tjedno i 180 sati godišnje. Vlada je postavila zdravstvene i sigurnosne standarde radi usklađivanja sa zakonima i propisima EU-a. Odgovornost za prepoznavanje nesigurnih situacija snose stručnjaci za zaštitu na radu, a ne radnik.

Ovaj će projekt najvjerojatnije uključivati sve kategorije projektnih radnika definiranih u okviru ESS2, osim radnika u lokalnoj zajednici (izravno zaposleni radnici, ugovorni radnici i radnici primarne opskrbe). Kod infrastrukturnih aktivnosti, osim izravno zaposlenih radnika (osobe zaposlene ili izravno angažirane od strane MPU - savjetnici za obavljanje specijaliziranih zadataka (npr. stručnjaci za društvena i okolišna pitanja, arhitekti, građevinski inženjeri, stručnjaci za nabavu ili financijsko upravljanje zaposleni u JPP-u, itd.) očekuje se da će izvođači i podizvođači (građevinsko poduzeće, nadzorno društvo i poduzeće zaduženo za upravljanje projektima) angažirati i nisko i visokokvalificirane radnike. Osim rizika vezanih uz ZNR, potencijalni rizici u vezi s građevinskim radovima odnose se također na radne uvjete i tretman projektnih radnika (npr. uvjeti zapošljavanja i radni uvjeti, članstvo i sudjelovanje u organizacijama radnika ili poslodavaca ili u nekoj drugoj strukovnoj organizaciji, itd.). Može se očekivati da će biti angažiran veći broj niskokvalificiranih radnika, uključujući strane radnike kao što je prethodno opisano. Strani se radnici mogu smatrati ranjivom skupinom jer nemaju društvene mreže, suočeni su s preprekama u ostvarivanju svih socijalnih prava te su izloženi potencijalnoj diskriminaciji.

Seksualno iskorištavanje i seksualno zlostavljanje/ uznemiravanje (SEA/SH)

Što se tiče rodno uvjetovanog nasilja, rizik je nizak jer će biti samo malih do srednjih građevinskih radova.

Dječji ili prisilni rad

Vjerojatno se neće dogoditi niti jedan slučaj dječjeg ili prisilnog rada u okviru projekta jer je radno zakonodavstvo u potpunosti usklađeno s konvencijama Međunarodne organizacije rada (MOR) (posebno Konvencijom MOR-a o prisilnom radu br. 29 koju je ratificirala Republika Hrvatska) i direktivama Europske unije koje uključuju Konvenciju o prisilnom radu i Konvenciju o uklanjanju dječjeg rada i zaštitu djece i mladih. Stoga osobe mlađe od 18 godina neće biti zaposlene u okviru

Projekta. Osim toga, u Hrvatskoj postoji davno uspostavljena praksa i tradicija koja sprječava te rizike.

Nedostatak odgovarajuće komunikacije i razmjene informacija

Postoje potencijalni rizici zbog loše ili nedostatne komunikacije i razmjene informacija među relevantnim dionicima, uključujući lokalnu zajednicu. Za sve građevinske radove osigurat će se kontinuirani angažman dionika kroz cijeli projektni ciklus, kao i lako dostupni žalbeni mehanizmi, kako za javne službenike tako i za projektne radnike. U tom smislu posebnu pozornost treba posvetiti potprojektima u Rijeci i Velikoj Gorici jer nisu poznate točne lokacije nove infrastrukture.

Rizici povezani s kupnjom zemljišta, ograničenjima korištenja zemljišta i nedobrovoljnim preseljenjem.

Za dvije projektne lokacije (Rijeka, Velika Gorica), ne mogu se isključiti rizici vezani uz kupnju zemljišta, ograničeno korištenje zemljišta i nedobrovoljno preseljenje kako je definirano u okviru ESS5 jer točne lokacije budućih sudova još nisu definirane. Tijekom odabira točne lokacije usvojit će se pristup hijerarhije ublažavanja i to predviđanjem i izbjegavanjem rizika i utjecaja (uključujući pri odabiru/određivanju točne lokacije). Ako neće biti moguće izbjeći rizike, oni će se svesti na najmanju moguću mjeru ili smanjiti, a zatim ublažiti. Što se tiče lokacije u Novskoj, rizik koji se odnosi na kupnju zemljišta, ograničenja korištenja zemljišta i prisilno preseljenje kako je definirano u ESS5 SB-a nije visok jer su sadašnji korisnici prostora upoznati s planovima lokacije i trenutno mu se ne protive. Lokacija u Bjelovaru je zemljište u javnom vlasništvu u neposrednoj blizini postojećeg suda (trenutno dvorište i parkirno zemljište suda) tako da nema rizika vezanih uz kupnju zemljišta.

Pozitivni učinci integrirane infrastrukture

Tijekom pripreme projekta identificirana je snažna potreba za novim zgradama u koje bi se integrirali ZKU-i i KU-i te različita pravosudna tijela koja su sada raštrkana na raznim lokacijama. Ove će zgrade biti projektirane u skladu s najboljom praksom za pravosudnu infrastrukturu slijedeći načela učinkovitosti, fleksibilnosti, jednoobraznosti, sigurnosti i održivosti. Ako se ova načela budu poštovala i integrirala u projektnu i povezanu tehničku dokumentaciju, komponenta D Projekta će imati pozitivan učinak na ranjive skupine. Konkretno, nova infrastruktura trebala bi uključivati prostore za odvojeno čekanje stranaka i pripremu za saslušanje te osigurati odgovarajući udoban prostor za žrtve i svjedoke, uključujući žene, djecu, maloljetnike i njihove obitelji. Odvojeni prostori za stranke također će ograničiti kontakt s javnošću ili drugom strankom, smanjujući rizik od traumatizacije i zastrašivanja žrtve. Što se tiče osoba s niskim primanjima i nekih etničkih manjina (kao što je romska zajednica), nova bi infrastruktura trebala stvoriti bolje uvjete rada organizacija civilnog društva uključenih u „Mrežu podrške i suradnje žrtvama i svjedocima kaznenih djela“ ili preduvjete za uspostavu / unapređenje odjela za podršku žrtvama i svjedocima pri županijskim sudovima.

Koncentracija različitih pravosudnih tijela, zemljišne uprave i ureda za katastar u jednu, novu i modernu infrastrukturu pozitivno će utjecati na ukupnu populaciju koja spada pod nadležnosti tijela. Oni će imati koristi od poboljšane učinkovitosti institucija koja može dovesti do brže obrade predmeta i smanjenih administrativnih zadataka te poboljšanog pristupa pravosuđu (integracijom

različitih sudskih usluga i tehnologija, lakšim pristupom pravnim resursima, ali i zahvaljujući poboljšanoj fizičkoj infrastrukturi koja više nije raštrkana po gradovima/mjestima).

Nadalje, u okviru Projekta će se uspostaviti žalbeni mehanizam i provoditi povezani procesi tijekom cijelog životnog ciklusa, s ciljem zaprimanja i lakšeg rješavanja nedoumica i prigovora od strana pogođenih projektom. Ovo će, zajedno sa specifičnim mehanizmima podnošenja pritužbi na potprojekte i provedbom procesa uključivanja dionika, u skladu s planovima uključivanja dionika na razini projekta i potprojekata koje provode i/ili nadziru stručnjaci za društvena pitanja u JPP-u poboljšati dostupnost informacija, povećati svijest među dionicima i pridonijeti njihovom osnaživanju, izgradnji povjerenja i sprječavanju budućih sukoba. Ovi projektni mehanizmi i alati mogu pomoći u prepoznavanju obrazaca i temeljnih uzroka sukoba, predviđanju i označavanju rizika te pomoći u razvoju proaktivnih mjera za ublažavanje budućih sporova i pritužbi i pozitivno doprinijeti provedbi svih projektnih aktivnosti, ali i dobrobiti projekta pogođene zajednice.

Tablica 1. Ulaganja i preliminarno identificiranih potencijalnih društvenih rizika

Potprojekt	Vlasništvo nad zemljom	Trenutno korištenje zemljišta i stanje na terenu	Rezultati procjene potencijalnih društvenih rizika
Integrirana infrastruktura u Gradu Rijeci Nova zgrada suda i zemljišne uprave / trg	U vlasništvu Grada Rijeke i Republike Hrvatske	<ul style="list-style-type: none"> - Točna lokacija nije poznata. - Potencijalno, ali nepotvrđeno područje moglo bi biti unutar čestice od cca 42 ha za koju Grad Rijeka izrađuje novi Urbanistički plan. Javna rasprava o planu predviđena je do kraja 2023. - Pojedine dijelove potencijalnog prostora na kojem će se smjestiti nova infrastruktura Grad daje u najam građanima koji ga koriste za vrtove. Od Grada su zatraženi i čekaju se precizniji podaci o ukupnoj površini u zakupu, broju osoba i/ili subjekata koji su sklopili ugovor, broju i površini okućnica ili drugi podaci o namjeni zemljišta. 	<ul style="list-style-type: none"> - Točna lokacija planiranog infrastrukturnog ulaganja nije poznata. - U ovom trenutku rizici povezani sa stjecanjem zemljišta, ograničenjima korištenja zemljišta i prisilnim preseljenjem ne mogu se definirati, ali se također ne mogu isključiti. - Ostali identificirani rizici tipični su za građevinske radove. Građevinski radovi koje treba izvesti su male do srednje veličine i kao takvi utjecaji se mogu lako i predvidljivo izbjeći, minimizirati i ublažiti pravilnom organizacijom gradilišta, stalnom komunikacijom sa svim dionicima i putem drugih alata ESF-a. - Općenito, društveni rizici će se izbjeći, svesti na najmanju mjeru ili smanjiti, a zatim ublažiti, uključujući pomoću alata ESF-a (kao što su projektni i potprojektni GRM i SEP, LMP, skraćeni Akcijski planovi preseljenja, ESMP)
Integrirana infrastruktura u Gradu Velikoj Gorici	Trenutno nepoznato	<ul style="list-style-type: none"> - Točna lokacija planiranog infrastrukturnog ulaganja nije poznata 	<ul style="list-style-type: none"> - Točna lokacija planiranog infrastrukturnog ulaganja nije poznata. - U ovom trenutku rizici povezani sa stjecanjem zemljišta, ograničenjima korištenja zemljišta i prisilnim preseljenjem ne mogu se definirati, ali se također ne mogu isključiti - Ostali identificirani rizici tipični su za građevinske radove. Građevinski radovi koje treba izvesti su male do srednje veličine i kao takvi utjecaji se mogu lako i predvidljivo izbjeći, minimizirati i ublažiti pravilnom organizacijom gradilišta, stalnom komunikacijom sa svim dionicima i putem drugih alata ESF-a. - Općenito, društveni rizici će se izbjeći, minimizirati ili smanjiti, a zatim ublažiti, uključujući pomoću alata ESF-a (kao što su projektni i potprojektni GRM i SEP, LMP, skraćeni Akcijski planovi preseljenja, ESMP)
Integrirana infrastruktura u Novskoj	Republika Hrvatska	<ul style="list-style-type: none"> - Prostor je nekada korišten kao gradska tržnica (prije više od 20 godina, prije izgradnje nove gradske tržnice) - Dio prostora koristi Društvo Crvenog križa kao privremeno skladište za prihvata i distribuciju robe korisnicima. Ostale 	<ul style="list-style-type: none"> - Sadašnji korisnici prostora upoznati su s planovima lokacije i tome se ne protive. - Ostali identificirani rizici tipični su za građevinske radove. Građevinski radovi koje treba izvesti su male do srednje veličine i

Potprojekt	Vlasništvo nad zemljom	Trenutno korištenje zemljišta i stanje na terenu	Rezultati procjene potencijalnih društvenih rizika
		<p>prostore koriste Društvo za uzgoj malih životinja Novska (udruga građana) i Udruga golubova listonoša Novska. Udruge prostor koriste povremeno prema svojim potrebama (izložbe, natjecanja i sl.).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sadašnji korisnici prostora upoznati su s planovima lokacije i tome se ne protive. 	<p>kao takvi utjecaji se mogu lako i predvidljivo izbjeći, minimizirati i ublažiti pravilnom organizacijom gradilišta, stalnom komunikacijom sa svim dionicima i putem drugih alata ESF-a.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Općenito, društveni rizici će se izbjeći, svesti na najmanju mjeru ili smanjiti, a zatim ublažiti, uključujući pomoću alata ESF-a (kao što su projektni i potprojektni GRM i SEP, LMP, skraćeni Akcijski planovi preseljenja, ESMP)
Integrirana infrastruktura u Bjelovaru	Republika Hrvatska	<ul style="list-style-type: none"> - Nova infrastruktura planirana je na istoj čestici na kojoj se nalazi postojeća zgrada pravosudnih tijela Grada Bjelovara, pokraj postojeće zgrade, - Organizacijom novog tlocrtnog rasporeda parcele omogućit će se dodatni stražnji ulaz za djelatnike u postojeću zgradu te utvrđivanje prostora kojoj javnost ne može prići ispred zgrade zatvora. - Lokacija u Bjelovaru je zemljište u javnom vlasništvu u neposrednoj blizini postojećeg suda (trenutno dvorište i parkiralište suda) tako da nema rizika vezanih uz kupnju zemljišta. 	<ul style="list-style-type: none"> - Rizici su tipični za građevinske radove. Građevinski radovi koje treba izvesti su male do srednje veličine i kao takvi utjecaji se mogu lako i predvidljivo izbjeći, minimizirati i ublažiti pravilnom organizacijom gradilišta, stalnom komunikacijom sa svim dionicima i putem drugih alata ESF-a. - Općenito, društveni rizici će se izbjeći, svesti na najmanju mjeru ili smanjiti, a zatim ublažiti, uključujući pomoću alata ESF-a (kao što su projektni i potprojektni GRM i SEP, LMP, ESMP)
Uređenje 30 lokacija katastarskih ureda (polaganje kablova)	U javnom vlasništvu	<ul style="list-style-type: none"> - Mogući su neki manji radovi na renoviranju na postojećim lokacijama – nisu identificirani problemi sa zemljištem 	<ul style="list-style-type: none"> - Problemi sa zemljištem nisu prisutni jer sve zgrade koriste katastarski uredi. - Zdravstveni i sigurnosni rizici u zajednici tipični su za građevinske radove (zaštita na radu (ZNR) i zdravstveni i sigurnosni rizici u zajednici, rizici upravljanja radom).

4. Ranjive skupine

4.1. Žrtve i svjedoci

Ministarstvo pravosuđa, u cilju proširenja sustava podrške žrtvama i svjedocima i osiguranja podrške građanima na području cijele Republike Hrvatske, odlučilo je potaknuti osnivanje i financiranje aktivnosti partnerske mreže organizacija za podršku i pomoć žrtvama i svjedocima u županijama u kojima nisu uspostavljeni odjeli za podršku žrtvama i svjedocima. Financiranje organizacija civilnog društva koje pružaju podršku žrtvama i svjedocima kaznenih djela i prekršaja ostvaruje se sredstvima iz dijela prihoda od igara na sreću, temeljem javnog natječaja koji provodi Ministarstvo pravosuđa i uprave. Javnim natječajem odabrane su organizacije civilnog društva uključene u program „Mreža podrške i suradnje žrtvama i svjedocima kaznenih djela“ koji se provodi od 1. siječnja 2018. godine. U 13 županija nisu uspostavljeni odjeli za podršku žrtvama i svjedocima pri županijskim sudovima, a u 4 županije odjeli postoje. Koordinator "Mreže podrške i suradnje žrtvama i svjedocima kaznenih djela" je udruga Ženska soba, a mrežu čini 10 partnerskih organizacija civilnog društva koje svoje aktivnosti provode u odabranih 17 županija.

Žrtve i svjedoci imat će koristi od projekta (komponenta D) jer se dizajn novih sudskih objekata želi uskladiti s međunarodnim standardima koji omogućuju bolje rezultate suda i bolje iskustvo stranaka. To uključuje, ako je primjenjivo, najbolja rješenja za pristup korisnika i javne prostore omogućavanjem odvojenog kretanja gdje je to izvedivo i čekaonica za žrtve, svjedoke i sudsko osoblje; Uključivi dizajn usmjeren na rodne aspekte, sigurnost i sigurnosne standarde i postupke za unutarnja i vanjska područja te, prema potrebi, upotreba sigurnosne opreme. Nadalje, novom infrastrukturom poboljšat će se radni uvjeti organizacijama civilnog društva koje su uključene u "Mrežu podrške i suradnje za žrtve i svjedoke kaznenih djela" ili stvoriti preduvjeti za osnivanje odjela za podršku žrtvama i svjedocima na županijskim sudovima.

Unutar ove ranjive skupine poseban je fokus stavljen na sljedeće podskupine

- Žrtve i svjedoci koji su žene
- Žrtve i svjedoci koji su djeca i maloljetnici
- Žrtve i svjedoci koji su osobe s niskim primanjima
- Žrtve i svjedoci koji su pripadnici etničkih manjina

Detaljnije o analizama utjecaja projektnih aktivnosti na njih u nastavku (u dijelu: žene, djeca i maloljetnici, osobe s niskim primanjima, manjine).

4.2. Osobe s invaliditetom

U ovom kontekstu osobe s invaliditetom su osobe s trajnim ili privremenim tjelesnim, mentalnim, intelektualnim i/ili osjetilnim oštećenjima zbog kojih u interakciji s različitim preprekama u prostoru mogu biti spriječeni ravnopravno sudjelovati u društvu.

Ova će skupina imati koristi od izgradnje sudskih objekata (komponenta D) jer će se detaljni projekt (a time i radovi) izraditi u skladu s "Pravilnikom o osiguravanju pristupačnosti zgrada za osobe s invaliditetom i smanjenom pokretljivošću" (NN 78/2013) koji propisuje uvjete i način osiguravanja neometanog pristupa, kretanja, boravka i rada za osobe s invaliditetom i smanjenom pokretljivošću. Nadalje, dizajn sudskih objekata zadovoljit će međunarodne standarde pružanja usluga koji omogućuju bolje rezultate suda i iskustvo stranaka, uključujući osobe s invaliditetom.

Osobe s invaliditetom imat će koristi od aktivnosti predviđenih komponentom A, B i C. Digitalizacija i integracija podataka i informacija o katastru, zemljišnim knjigama i sudovima pridonijet će modernizaciji ZIS-a, održivom upravljanju zemljištem, digitalnoj transformaciji (skeniranje i digitalizacija zemljišne i sudske evidencije) i poboljšanje kvalitete geoprostornih podataka, a time i unapređenje ZIS-a i OSS-a, uvođenje Registra zgrada, dovršetak hrvatskog katastra infrastrukture i digitalizacija zemljišnih i sudskih knjiga. Sve navedeno provodit će se vodeći računa o dostupnosti internetske stranice za osobe oštećena vida u skladu s onim što je već u provedbi. Primjer je OSS portal koji omogućuje prilagodbu vizualnih sadržaja za slabovidne osobe i/ili osobe s osjetilnim oštećenjima (veća slova ili podešavanje kontrasta) te za osobe s disleksijom. Unapređenjem digitalnih usluga smanjuje se potreba za fizičkim posjetom sudovima ili KU-ima jer se izbjegava interakcija osoba s invaliditetom s različitim preprekama u prostoru te se poboljšava njihova sposobnosti za ravnopravno sudjelovanje u društvu. Provest će se nove katastarske izmjere i stvoriti/obnoviti zemljišne knjige kako bi se poboljšala točnost i unijele korekcije u katastar i zemljišne knjige u područjima gdje će se provoditi građevinski radovi što će građanima i vlasnicima zemljišta omogućiti bolji uvid u zemljišna prava bez negativnih učinaka za osobe s invaliditetom.

4.3. Žene

Žrtve i svjedoci koji su žene: i žene i muškarci mogu biti žrtve ili svjedoci, ali poseban fokus je na ženama jer su one najčešće žrtve u slučajevima rodno uvjetovanog nasilja / kaznenih djela. One će imati koristi od namjere projekta (komponenta D) da projektiranje novih sudskih objekata bude vođeno međunarodnim standardima. To uključuje najbolja rješenja za pristup strankama i javne prostore omogućavanjem odvojenog kretanja, gdje je to izvedivo, kao i čekaonica za žrtve, svjedoke i sudsko osoblje uz uključiv dizajn koji uzima u obzir rodne aspekte, sigurnost i sigurnosne standarde, postupke za unutarnja i vanjska područja te, po potrebi, korištenje sigurnosne opreme.

Izvršene o radu Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova za 2021. godinu ne ukazuje na konkretne preporuke već na potrebu sveobuhvatne edukacije pravosudnih i svih drugih stručnih službi o rodno uvjetovanom nasilju. Tijekom 2001. prigovori i prijave uglavnom su se odnosile na zaštitu žena - 71,6 %, a razvrstane su po osnovi diskriminacije na zaštitu na temelju: spola - 84,9 %, seksualne orijentacije - 6,6 %, rodnog identiteta i izražavanja - 1,3 %, obiteljskog statusa - 2,1 %, bračnog stanja - 1,5 % te ostalih osnova utvrđenih Zakonom o suzbijanju diskriminacije (NN 85/08, 112/12) - 1,3 %. S obzirom na osnovu diskriminacije, najveći broj pritužbi odnosi se na područje socijalne skrbi, uključujući područje socijalne sigurnosti, mirovinskog i zdravstvenog osiguranja (29,2 %), područje ostvarivanja prava iz radnog odnosa (19,5 %) te administraciju (13,1 %). Na informiranje i medije otpada 11,2 % pritužbi, na pravosuđe 7,4 %, zdravstvo 7,0 %, obrazovanje, znanost i sport 5,1 %; a u ostalim područjima bilježi se manje od 2,5 % pritužbi. Pritužbe muškaraca i dalje se u najvećem broju odnose na područje roditeljske skrbi. U 2021. godini, iako usporen, nastavljen je rast obiteljskog nasilja kaznene naravi. Žene su još uvijek u velikoj većini žrtve obiteljskog nasilja. Trend porasta kaznenih i smanjenja prekršajnih djela nasilja u obitelji ukazuje na nedostatak preventivnih mehanizama izvan policijskog i pravosudnog sustava, kao i nedostatak edukacije i senzibilizacije društva te općenito kvalitetne i stručne analize uzroka nasilja. Pravobraniteljica kontinuirano ističe da su temelji učinkovite borbe protiv rodno uvjetovanog nasilja i njegovih uzroka rana prevencija, stručni i dugotrajni psihoterapijski rad s obiteljima u konfliktnim situacijama prije eskalacije rodno uvjetovanog nasilja ili nasilja u obitelji, socijalna reintegracija počinitelja obiteljskog nasilja kroz dugotrajni psihosocijalni tretman, sveobuhvatna edukacija pravosudnih i svih drugih stručnih službi o

rodno uvjetovanom nasilju te sustavna edukacija o nenasilnim metodama rješavanja sukoba i prihvaćanju različitosti koje moraju biti integrirane u edukaciju sustava na svim razinama uz nultu toleranciju na rodno uvjetovano nasilje, odnosno najstrožu primjenu postojećih propisa i izricanje kazni u okvirima zakonskih maksimuma. Sve navedeno je izvan okvira projekta.

Obrada slučajeva za koje je vjerojatnije da će utjecati na ranjive žene: U vezi s potporom vezama između sudova i sustava zemljišne administracije u slučajevima koji utječu na žene (podjela imovine nakon razvoda i nasljeđivanje, procjena imovine za alimentaciju, alimentacija i pristup informacijama o stanovanju i adresama) socijalne službe i sudovi su "jaki korisnici" Zajedničkog informacijskog sustava zemljišnih knjiga i katastra (ZIS) jer mogu pristupiti informacijama o ukupnoj registriranoj imovini osobe putem osobnih podataka (što nije moguće "običnim" korisnicima / građanima). Komponente A, B i C neće imati negativan utjecaj na ovu ranjivu skupinu.

Zaključno, aktivnosti vezane uz digitalizaciju zemljišnih i sudskih evidencija, integracije digitalnih usluga službenih registara i prostornih podataka te daljnje digitalne integracije zemljišnih knjiga i katastra imaju potencijalno višestruke pozitivne učinke za žene i druge ranjive skupine kao što su: ušteda vremena, a time i potencijalni gubitak zarade zbog izostanka s posla jer nije potrebno putovati, papirnati dokumenti i dugi redovi u vladinim uredima; ubrzavanje postupka podjele imovine tijekom, na primjer, brakorazvodne parnice ili podjele imovine od nasljedstva, čime se smanjuje rizik od ekonomskog siromaštva, rodno uvjetovanog nasilja i jača njihova ekonomska neovisnost i uključenost. Osim toga, usklađivanjem čestica zemljišta i katastarskih čestica koje se upisuju u katastar i zemljišne knjige sa stvarnim stanjem na terenu značajno se poboljšava pravna sigurnost vlasništva nad zemljištem i time povećava vrijednost zemljišta. Dodatna prednost digitalne zemljišne administracije i sudskih usluga je otvaranje prostora za poboljšanje drugih državnih sektora relevantnih za socijalna pitanja putem povezivanja digitalizirane zemljišne administracije i sudskih usluga s drugim institucijama, npr. Ministarstvom rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike.

4.4. Djeca i maloljetnici

Djeca mogu sudjelovati u sudskim postupcima, izravno kao optuženici, žrtve ili svjedoci, ili neizravno ako odluke značajno utječu na njihov život. To može biti slučaj u postupku razvoda braka ili odlučivanja o skrbištvu. Djeca će imati koristi od namjere projekta (komponenta D) da projektiranje novih sudskih objekata bude vođeno međunarodnim standardima. To uključuje posebne prostore i sudsku opremu koje je usklađena s odredbama nacionalnog zakonodavstva koje će djeci omogućiti da se osjećaju ugodno i sigurno kako bi mogli sudjelovati u sudskim postupcima. Komponente A, B i C neće imati negativan utjecaj na ovu ranjivu skupinu.

4.5. Osobe s niskim primanjima

Žrtve i svjedoci s niskim primanjima: Osobe s niskim prihodima u Republici Hrvatskoj imaju pravo na besplatnu pravnu pomoć. Svrha besplatne pravne pomoći je postizanje jednakosti svih pred zakonom, osiguranje učinkovitog ostvarivanja pravne zaštite i pristupa sudu i drugim javnopravnim tijelima, a pruža se kao primarna ili sekundarna pravna pomoć.

Općenito će ova ranjiva skupina imati koristi od izgradnje nove infrastrukture D, odnosno od poboljšanih radnih uvjeta organizacija civilnog društva uključenih u "Mrežu podrške i suradnje za žrtve i svjedoke kaznenih djela" ili od novostvorenih preduvjeta za osnivanje/unapređenje odjela za

podršku žrtvama i svjedocima na županijskim sudovima. Komponente A, B i C pozitivno će utjecati na ovu ranjivu skupinu, posebice na osobe s niskim primanjima na područjima u kojima će se provoditi katastarske izmjere. Usklađivanje čestica zemljišta i katastarskih čestica koje se upisuju u katastar i zemljišne knjige u skladu sa stvarnim stanjem na terenu značajno poboljšava pravnu sigurnost vlasništva nad zemljištem i time se povećava vrijednost zemljišta. Nadalje, besplatno je za sve stanovnike područja obuhvaćenog istraživanjem i stoga ne predstavlja diskriminaciju na temelju dohotka.

4.6. Etničke manjine

Nacionalni plan za uključivanje Roma u razdoblju 2021. – 2027. identificira sljedeće glavne probleme romske zajednice: siromaštvo, obrazovanje, zapošljavanje, stanovanje, zdravlje, iskustvo diskriminacije, sudjelovanje. Na stranici 111 nalazi se "Akcijski plan za provedbu Nacionalnog plana". Strateški cilj koji bi se mogao odnositi na sektore pravde je cilj 2. "Poticanje i povećanje udjela Roma koji podnose prijave zbog diskriminacije". To je potrebno provesti putem edukacije Roma o zakonodavnom i institucionalnom okviru za zaštitu od diskriminacije i podizanje svijesti pripadnika marginaliziranih romskih zajednica o pravima i odgovornostima građana. U Akcijskom planu navedeno je da je institucija odgovorna za provedbu povezanih radnji Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade RH. Navedeno nije u okviru projekta i/ili ima namjensko financiranje iz drugih izvora.

Općenito će ova ranjiva skupina imati koristi od izgradnje nove infrastrukture D, odnosno od poboljšanih radnih uvjeta organizacija civilnog društva uključenih u "Mrežu podrške i suradnje za žrtve i svjedoke kaznenih djela" ili od novostvorenih preduvjeta za osnivanje/unapređenje odjela za podršku žrtvama i svjedocima na županijskim sudovima. Komponenta C, koja uključuje katastarsku izmjeru, pozitivno utječe na ove ranjive skupine. Primjer su katastarska istraživanja koja su se provodila u Međimurskoj županiji. Procjenjuje se da u Međimurju živi 10.000 Roma (službena statistika iznosi otprilike upola manje od onih koliko se u službenom Popisu stanovništva 2021. izjašnjavaju kao Hrvati). To je značajan postotak ukupne romske populacije koja živi u Hrvatskoj (oko 50 %). Romi trenutno žive u 12 zasebnih sela sa 400 do 2000 stanovnika u svakom. Uglavnom su to odvojene površine izvan građevinskog područja koje su bespravno izgrađene. U proteklih dvadesetak godina uložena su velika financijska sredstva, kako iz Svjetske banke, tako i iz proračuna Županije s ciljem istraživanja prostornog rasporeda lokacija naseljenih Romima, razvoja urbanističkog planiranja lokacija naseljenih Romima i razvoja županijskog programa legalizacije lokacija naseljenih Romima. Stvaranje uvjeta za urbanističko planiranje područja naseljenih Romima i urbanizaciju rezultiralo je boljom kvalitetom stanovanja za Rome. Uzimajući u obzir trenutnu situaciju i polazište za razvoj konkretnih, učinkovitih i odgovarajućih mjera za njegovo sustavno poboljšanje, KU u Čakovcu i ovlaštena geodetska poduzeća, kao prvi korak i nužan preduvjet, proveli su istraživanje prostornog uređenja i stanja lokacija, veličine, broja i stanja objekata, opreme, itd. Situacijski nacrti i elaborati su izrađeni u skladu sa županijskim programima djelovanja i urbanističkim osnovama s ciljem poboljšanja stanja prostora i okoliša lokacija naseljenih romskom populacijom. Daljnji koraci uključuju rješavanje imovinsko-pravnih odnosa na zemljištu. U slučaju rješavanja navedenog na zemljištu u državnom vlasništvu, isto se, ako nema prepreka, rješava prodajom, izravnim pregovorima, ustupanjem bez naknade, dodjelom na korištenje, prijenosom vlasništva na jedinice lokalne samouprave ili na neki drugi odgovarajući način, ovisno o mogućnostima. U posljednje

vrijeme u KU Čakovec dolazi više Roma prikupiti dokumentaciju vezanu uz izdavanje prostorne dokumentacije (građevinske dozvole) i uređivanje vlasničkih odnosa. Također je primijećeno da se novonastale parcele poštuju u smislu granica, oblika, namjena. Pozitivan razvoj situacije vezan uz stanovanje, korištenje prostora, poštivanje prostornog uređenja, izdavanje potrebnih dozvola odnosi se uglavnom na mlađi dio romskog stanovništva, no ukupni pozitivan učinak katastra je vidljiv.

4.7. Starije osobe i osobe s ograničenim pristupom digitalnim tehnologijama

Digitalizacija usluga, prvenstveno zemljišnih knjiga i katastra, mogla bi otežati pristup pravosuđu osobama koje nemaju pristup digitalnim tehnologijama. Nova infrastruktura u sklopu komponente D uključivat će fizičke informacijske točke i alate na kojima će osobe koje nemaju pristup digitalnim tehnologijama moći dobiti informacije, dokumentaciju i upute.

4.8. Strani radnici

S obzirom na trenutni nedostatak radnika u građevinskom sektoru, strani radnici (bilo iz regije ili iz inozemstva) mogu biti raspoređeni da rade na projektu (komponenta D). Izvođači mogu angažirati radnike migrante koji podliježu ispunjavanju nacionalnih zahtjeva za radne dozvole ili potvrde o prijavi rada. Svaka osoba koja nije hrvatski državljanin (nema hrvatsko državljanstvo) smatra se strancem.

U skladu s ESS2 razvijeni su postupci za upravljanje radom. Odredbe LMP-a uključuju, između ostalog, zahtjev da izvođač pripremi i provede Kodeks ponašanja za radnike i funkcionalni žalbeni mehanizam (GRM). Svi izvođači će morati sastaviti pisani ugovor sa svojim radnicima koji je materijalno usklađen s ciljevima ESS2. Radni uvjeti i uvjeti zapošljavanja radnika migranata trebali bi biti jednaki ili značajno jednaki uvjetima koje imaju radnici na projektu koji nisu migranti i koji obavljaju istu vrstu posla. To se odnosi na radnike migrante koje izravno zapošljava ili angažira Zajmoprimac ili koji su zaposleni i angažirani preko treće strane. Uvjeti boravka i rada državljana trećih zemalja u Republici Hrvatskoj regulirani su odredbama Zakona o strancima (NN 133/20, 114/22, 151/22) i Pravilnika o prebivalištu državljana trećih zemalja u Republici Hrvatskoj (NN 20/22). Od 1. siječnja 2021. ne postoji ograničenje broja stranih radnika koji se mogu zaposliti u Hrvatskoj. Ako hrvatski poslodavac želi zaposliti državljanina treće zemlje EU-a, mora zatražiti dopuštenje Hrvatskog zavoda za zapošljavanje prije nego što može zatražiti radnu i boravišnu dozvolu za stranog radnika. Hrvatski zavod za zapošljavanje obavlja provjeru tržišta rada kako bi utvrdio hoće li poduzeću dati odobrenje za zapošljavanje stranca (rok za provjeru tržišta rada je 15 dana od dana kada je poslodavac zatražio odobrenje). Provjera tržišta rada služi da bi se ustanovilo da nema nezaposlenih državljana Hrvatske ili drugih zemalja EU/EGZ koji ispunjavaju uvjete poslodavca. Izuzetak provjere tržišta rada su: deficitarna zanimanja (u Hrvatskoj je veliki udio deficitarnih zanimanja vezan uz građevinarstvo i turizam); produljenje radne dozvole za istog poslodavca i istog državljanina treće zemlje; Sezonsko zapošljavanje državljana trećih zemalja u poljoprivredi, šumarstvu, ugostiteljstvu i turizmu (do 90 dana tijekom jedne kalendarske godine); Skupine navedene u članku 110. Zakona o strancima (ključno osoblje u poduzećima, plava karta EU-a, osobe premještene unutar poduzeća i dr.). U oba slučaja poslodavci moraju izdati pozitivno mišljenje kojim se provjerava, primjerice, jesu li podmirili sve obveze prema radnicima i državi, krše li pravila tržišta rada te imaju li zaposlenu barem jednu trećinu domaćih radnika.

Prema Nacionalnom izvješću za Hrvatsku, integracija radnika migranata u hrvatsko društvo predstavlja veliki izazov budući da Hrvatska nema dosljednu i prema budućnosti usmjerenu migracijsku i integracijsku politiku. Stoga se čini da radnici migranti iz trećih zemalja uživaju osnovna

prava i sigurnost u Hrvatskoj, ali nemaju jednake mogućnosti. Radnici migranti nemaju pristup profesionalnom razvoju, a poznavanje jezika je zahtjev koji u potpunosti ovisi o kapacitetima pojedinačnih poslodavaca.

4.9. Osobe bez vlasništva

Osobe bez vlasništva mogu biti beskućnici ili osobe koje nemaju stalan smještaj, a koje se suočavaju sa značajnim poteškoćama, uključujući socijalnu isključenost. Osobe bez vlasništva mogu biti osobe koje koriste zemljište (ili nekretninu), ali na njemu nemaju službeno upisano pravo. Te ranjive skupine posebno su osjetljive na rizike povezane s kupnjom zemljišta, ograničenjima korištenja zemljišta i nedobrovoljnim preseljenjem. Budući da točna lokacija planiranih infrastrukturnih ulaganja u gradovima Rijeci i Velikoj Gorici nije poznata, povezani rizici za ovu ranjivu skupinu ne mogu se definirati, ali se također ne mogu isključiti. Komponenta C koja uključuje katastarsku izmjeru mogla bi pozitivno utjecati na ovu ranjivu skupinu jer usklađivanje čestica zemljišta i katastarskih čestica koje se upisuju u katastre i zemljišne knjige sa stvarnim stanjem na terenu značajno poboljšava pravnu sigurnost vlasništva nad zemljištem i time povećava vrijednost zemljišta. Nadalje, besplatna je za sve stanovnike područja obuhvaćenog izmjerom s pozitivnim učincima za osobe s niskim primanjima (kao što je većina osoba bez vlasništva).

5. Glavni nalazi

Napredak prema postizanju ciljeva održivog razvoja (SDG) definiranih Agendom održivog razvoja Ujedinjenih naroda do 2030. jedan je od prioriteta Vlade RH. Osiguravajući lakši pristup digitalnoj zemljišnoj administraciji i sudskim uslugama, projektne aktivnosti izravno i neizravno doprinose postizanju ciljeva nacionalne politike i SDG-a. Sigurnost zemljišnih prava doprinosi uključenosti, rodnoj ravnopravnosti i smanjenju siromaštva koji su dio ciljeva održivog razvoja.

Društveni rizici utvrđeni za komponentu A, B i C uključuju prepreke pristupu zemljišnoknjižnim uslugama s kojima se suočavaju određene ranjive skupine. Te bi se prepreke mogle dodatno pogoršati prelaskom na digitalnu dostavu (posebno za starije osobe ili druge skupine koje imaju smanjene digitalne vještine). Daljnji društveni rizik mogao bi se odnositi na potencijalne sporove tijekom katastarske izmjere i zemljišnoknjižnih aktivnosti (komponenta C) ako dođe do preklapanja potraživanja imovine i zemljišta, posebno u slučaju nasljeđivanja, obiteljskih sporova, pitanja zemljišnoknjižnih zahtjeva bez prava vlasništva i neriješenih zemljišnih potraživanja od imovine oduzete tijekom vladavine komunističke Jugoslavije. Ipak, katastarske izmjere unapređuju pravnu sigurnost vlasništva nad zemljištem i besplatna su za sve stanovnike, dok su eventualna potraživanja od nekretnina zbog povrata iz doba bivše Jugoslavije, obiteljskih sporova, nasljedstva i svih drugih pitanja vezanih uz zemljišne knjige zasebni postupci koji se uzimaju u obzir i bilježe tijekom procesa.

Aktivnosti digitalizacije zemljišnih i sudskih evidencija, integracije digitalnih servisa službenih registara i prostornih podataka te daljnje digitalne integracije zemljišnih knjiga i katastra doprinijet će poboljšanju pristupa sustavu zemljišne administracije, uključivanju i zaštiti ranjivih skupina, posebice žena. Njihova provedba ima potencijalno višestruke pozitivne učinke za žene i druge ranjive skupine kao što su: ušteda vremena i posljedično potencijalni gubitak zarade zbog izostanka s posla ukidanjem fizičkih putovanja, papirnatih dokumenata i dugih čekanja u državnim uredima; ubrzati proces podjele imovine tijekom, primjerice, brakorazvodnog postupka ili podjele imovine iz nasljedstva, čime se smanjuje rizik od njihovog ekonomskog siromaštva, rodno zasnovanog nasilja te jača njihova ekonomska neovisnost i uključenost. Osim toga, usklađivanjem čestica zemljišta i katastarskih čestica koje se upisuju u katastar i zemljišne knjige sa stvarnim stanjem na terenu

značajno se poboljšava pravna sigurnost vlasništva nad zemljištem i time povećava vrijednost zemljišta. Nadalje, besplatna je za sve stanovnike područja obuhvaćenog izmjerom s pozitivnim učincima za osobe s niskim primanjima. Za osobe s invaliditetom digitalizacija usluga stvara mogućnosti za lakšu uključenost i ravnopravnost uklanjanjem fizičkih prepreka i smanjuje potrebu za fizičkim posjećivanjem sudova ili katastarskih ureda. Kada je riječ o pristupu digitalnoj zemljišnoj administraciji i sudskim uslugama, važno je osigurati da nitko ne bude izostavljen, osobito žene i druge ranjive skupine. Postoji rizik od digitalne isključenosti i nejednakosti, a kako bi se spriječio i premostio jaz u digitalnoj pismenosti, nova integrirana infrastruktura uključivat će fizičke informacijske točke i alate na kojima će osobe koje nemaju pristup digitalnim tehnologijama moći dobiti informacije, dokumentaciju i upute. U okviru ovog projekta planiran je aktivni angažman dionika koji će biti definiran kroz projektni SEP. Dodatna prednost digitalne zemljišne administracije i sudskih usluga je otvaranje prostora za poboljšanje drugih državnih sektora relevantnih za socijalna pitanja putem povezivanja digitalizirane zemljišne administracije i sudskih usluga s drugim institucijama, npr. Ministarstvom rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike.

Većina društvenih rizika utvrđena je u komponenti D koja se sastoji od izgradnje nove integrirane sudske i zemljišnoknjižne infrastrukture i infrastrukture KU-a. Rizici su sljedeći:

- nenamjerno stjecanje zemljišta i promjene u korištenju zemljišta u slučajevima kada nije poznata točna lokacija buduće infrastrukture (Rijeka i Velika Gorica)
- Zdravstveni i sigurnosni rizici za lokalnu zajednicu povezani s građevinskim radovima.
- Rizici vezani uz rad za izravne, ugovorene i radnike primarne opskrbe povezani su s uvjetima zapošljavanja koji se odnose na zaštitu na radu i mogućim nepravednim postupanjem i diskriminacijom radnika migranata koji bi mogli biti manje svjesni svojih prava, nesposobni komunicirati te bi se mogli suočiti s diskriminirajućim postupanjem od strane zaposlenika lokalnih zajednica.
- Moguće preklapanje u korištenju ulaza/izlaza i hodnika između zatvorenika i stranaka na sudu u Bjelovaru ako se predloženi radovi ne promjene.

Projektiranje novih sudskih zgrada predviđenih u komponenti D bit će u skladu s najvišim standardima za pravosudnu infrastrukturu i integrirati infrastrukturu pravosuđa, zemljišne uprave i katastra. Time će se poboljšati uvjeti rada pravosudnih i katastarskih tijela te ukupno iskustvo korisnika. Izgradnja novih infrastrukturnih objekata imat će pozitivne učinke na kvalitetu katastarskih i pravosudnih usluga čak i ako je opseg aktivnosti ograničen na fizičku infrastrukturu i ne uključuje ostale elemente pružanja usluga. Sukladno navedenom, unapređenje pravosudne infrastrukture i poboljšanje pristupa pravosudnim uslugama koristit će hrvatskim građanima s prebivalištem u gradovima, mjestima i općinama koje su u nadležnosti pravosudnih tijela (sudovi i državna odvjetništva) čije se prostorije nalaze u odabranim sudskim objektima (zgrade), bez obzira na rasu ili nacionalnost ili boju kože, spol, jezik, vjeru, politička ili druga uvjerenja, nacionalno ili socijalno podrijetlo, imovinsko stanje, sindikalno članstvo, obrazovanje, društveni status, bračno ili obiteljsko stanje, dob, zdravstveno stanje, invaliditet, genetsko nasljeđe, rodni identitet, izražavanje ili spolnu orijentaciju, a sve sukladno Zakonu o suzbijanju diskriminacije.

Žrtve i svjedoci imat će koristi od projekta (komponenta D) jer će dizajn novih sudskih objekata biti usklađen s međunarodnim standardima usluga koji omogućuju bolje rezultate suda i bolje iskustvo stranaka. To uključuje, ako je primjenjivo, najbolja rješenja za pristup korisnika i javne prostore

omogućavanjem odvojenog kretanja gdje je to izvedivo i čekaonica za žrtve, svjedoke i sudsko osoblje; Uključivi dizajn usmjeren na rodne aspekte, sigurnost i sigurnosne standarde i postupke za unutarinja i vanjska područja te, prema potrebi, upotreba sigurnosne opreme. Nadalje, novom infrastrukturom poboljšat će se radni uvjeti organizacijama civilnog društva koje su uključene u "Mrežu podrške i suradnje za žrtve i svjedoke kaznenih djela" ili stvoriti preduvjeti za osnivanje odjela za podršku žrtvama i svjedocima na županijskim sudovima.

Osobe s invaliditetom imat će koristi od izgradnje suda jer će se izvedbeni projekt (a time i radovi) izraditi u skladu s Pravilnikom o osiguravanju pristupačnosti zgrada osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti (NN 78/2013).

Djeca će imati koristi od namjenskih prostora i sudske opreme koji zadovoljavaju odredbe nacionalnog zakonodavstva i omogućuju djeci da se osjećaju ugodno i sigurno dok sudjeluju u sudskim postupcima. Etničke manjine, strani radnici i osobe s niskim primanjima imat će koristi od izgradnje nove infrastrukture zbog poboljšanih uvjeta rada organizacija civilnog društva uključenih u Mrežu podrške i suradnje žrtvama i svjedocima kaznenih djela ili putem novostvorenih preduvjeta za uspostavu / unapređenje odjela za podršku žrtvama i svjedocima pri županijskim sudovima.

6. Zaključci

Točne lokacije katastarske izmjere koja će se provoditi u okviru Projekta nisu poznate prije faze implementacije Projekta. Potencijalne društvene rizike koji bi se mogli pojaviti treba ograničiti i ublažiti primjenom mehanizama definiranih i uspostavljenih relevantnim nacionalnim zakonodavstvom. Nadalje, Projekt će uspostaviti žalbeni mehanizam, a povezani procesi će se uspostaviti i provoditi tijekom cijelog životnog ciklusa Projekta s ciljem primanja i olakšavanja rješavanja problema i pritužbi strana pogođenih projektom. Zajedno s provedbom procesa uključivanja dionika, u skladu s planovima uključivanja dionika na razini projekta i potprojekta koje provode i/ili nadziru stručnjaci za društvena pitanja iz JPP-a to bi trebalo poboljšati dostupnost informacija, povećati svijest među dionicima i doprinijeti njihovom osnaživanju, izgradnji povjerenja i sprečavanju budućih sukoba.

Većina društvenih rizika utvrđenih za komponentu D tipična je za građevinske radove. Građevinski radovi koji će se izvoditi malih su do srednjih razmjera i kao takvi utjecaji se mogu lako i predvidljivo izbjeći, svesti na najmanju moguću mjeru i ublažiti pravilnom organizacijom gradilišta, kontinuiranom komunikacijom sa svim dionicima i primjenom instrumenata ESF-a i smjernica za okoliš, zdravlje i sigurnost (EHS), smjernica SZO-a i druge dobre međunarodne industrijske prakse (GIIP). Razvijeni su proporcionalni okolišni i društveni instrumenti temeljeni na ovoj procjeni društvenih rizika. To uključuje Postupke upravljanja radom (LMP) koji bi, u odnosu na zahtjeve nacionalnog zakonodavstva i ESS2, trebali osigurati odgovarajuće rješavanje bilo kojeg potencijalnog rizika u vezi s angažmanom radnika na projektima, uključujući moguće rizike seksualnog uznemiravanja (SEA/SH). Uspostavit će se žalbeni mehanizam (GRM) za primanje, procjenu i rješavanje prigovora, povratnih informacija, pitanja i prijedloga povezanih s projektom, kako na razini projekta tako i na razini odgovarajućih potprojekata. Žalbeni mehanizam će biti uspostavljen na način da se osigura siguran mehanizam za podnošenje pritužbi iz SEA/SH. Također će se uspostaviti poseban žalbeni mehanizam za prigovore projektnih radnika, uključujući zaposlenike izvođača/podizvođača. Daljnji alati predviđeni u EES4 će se razvijati prema potrebi, s obzirom da nije poznata točna lokacija planiranih infrastrukturnih ulaganja u Rijeci i Velikoj Gorici. Za te se dvije

lokacije u ovom trenutku ne mogu definirati rizici povezani s kupnjom zemljišta, ograničenjima korištenja zemljišta i nedobrovoljnim preseljenjem, ali se također ne mogu isključiti pa se priprema okvir politike preseljenja(RPF) i, ako je potrebno, planovi politike preseljenja specifični za lokaciju kako bi se zadovoljile odredbe ESS5 i zahtjevi nacionalnog zakonodavstva. Uz projektni SEP za svaki potprojekt koji ima ulaganja u infrastrukturu, pripremit će se, objaviti i organizirati savjetovanje o posebnom akcijskom planu za uključivanje dionika.

7. Prilog I - Bilješka sa sastanka s dionicima

Izgradnja zgrade općinskog suda u Kutini, stalne službe u Novskoj - Sastanak s dionicima projekta - korisnicima prostora na kojem se planira izgradnja

8. rujna 2023.

Sudionici:

- Predstavnik Sportskog kluba uzgajivača golubova "Novska - 2009"
- Predstavnik Društva za uzgoj malih životinja Novska
- Predstavnik Gradskog društva Crvenog križa Novska
- Predstavnici općine Novska
- Predstavnici Jedinice za provedbu projekta

Predstavnik Općine Novska: Ukratko i uvodno želim napomenuti da smo uključeni u izgradnju nove zgrade Općinskog suda u Kutini, stalne službe u Novskoj, koja se planira sredstvima kredita Svjetske banke. Zgrada bi se gradila na lokaciji Potočka ulica 10, stare tržnice gdje se nalaze i vaši prostori zbog kojih ćete se morati iseliti.

Član tima JPP-a: Danas smo se okupili kako bismo razgovarali s vama i čuli vaše mišljenje o projektu te provjerili imate li kakvih problema, kako će selidba iz naselja utjecati na vaš rad, kako ćete uspjeti pronaći rješenje i imate li podršku grada u pronalaženju novog smještaja.

Predstavnik Sportskog kluba uzgajivača golubova listonoša Novska - 2009: Moramo priznati da je sadašnji prostor idealan za naše aktivnosti jer osigurava mir golubovima koji, pogotovo prije natjecanja, ne smiju biti pod stresom. Također imamo struju i računalo koje je neophodno za naše aktivnosti, a posebno za satelitsko praćenje golubova tijekom natjecanja. Sastajemo se u ovom prostoru oko 14 puta godišnje, obično dan prije i na dan samog natjecanja. Također, pozitivna strana prostora je što imamo pristup kamiona što nam omogućava da premještamo golubove bez velikog stresa za njih. Kad bi dobili novi prostor, idealno bi bilo da imamo slične uvjete na raspolaganju: mirnu lokaciju bez buke, pristup kamiona i, naravno, struju. Pozdravljamo plan da se na tom mjestu izgradi nova zgrada suda i podržavamo projekt i investiciju u našem gradu i nadamo se da ćemo naći odgovarajuću alternativu.

Predstavnik Društva za uzgoj malih životinja Novska: Također bih istaknuo da nam je sadašnji prostor idealan jer pruža mir životinjama, pristup struji te mogućnost smještaja kućica i ostalih rekvizita koji su nam potrebni za naše aktivnosti. Sličan prostor, s tim karakteristikama, čak i izvan grada, za nas bi bio zadovoljavajući. Također podržavamo izgradnju zgrade suda i nadamo se alternativnom prostoru.

Gradsko društvo Crvenog križa Novska: Društvo Crvenog križa koristi prostor kao skladište za konzerviranu hranu, za rabljenu odjeću koja se dijeli korisnicima te za skladištenje ostale opreme Crvenog križa. Korisnici također povremeno dolaze u taj prostor kada imamo akcije dijeljenja hrane i odjeće. Uvjeti prostora nisu idealni za skladištenje hrane i odjeće, a tijekom nevremena koje je bilo ljetos, imali smo dosta oštećenja na objektu koje još nismo sanirali, a odlučili smo da ni nećemo s obzirom da ćemo se uskoro preseliti. Pozitivna strana prostora je što se nalazi u središtu grada i lako

je dostupan svim korisnicima koji zbog slabijeg imovinskog stanja nemaju automobil ili druga prijevozna sredstva pa je važno da se do lokacije lako može doći pješice ili javnim prijevozom. Također, važno nam je da kamion može doći na utovar i istovar opreme i robe. Nismo protiv plana izgradnje na sadašnjoj lokaciji, a nadamo se i pronalaženju adekvatnog alternativnog prostora. Radimo godinama i organizirani smo, u slučaju preseljenja i pronalaženja alternative, možemo se iseliti u vrlo kratkom roku.

Predstavnik Općine Novska: Hvala svima što ste se danas okupili i podržali projekt. Dok ste pričali, ali i prije u razgovoru s kolegama, razmišljali smo o alternativnim prostorima za vas. I mislim da imamo dobar prostor za sve. Za Sportski klub golubova listonoša imamo dobru lokaciju do koje se može doći kamionom i koja je dobro opremljena strujom i potrebnom opremom. Također, imamo alternativni prostor izvan grada za uzgoj malih životinja, za koji vjerujem da će vam više odgovarati. Brinemo se i za potrebe Crvenog križa i imamo jako dobru, renoviranu lokaciju koja je trenutno prazna, ali dostupna kamionima i nalazi se u centru grada. Provjeravamo dostupnost i svakako ćemo vas obavijestiti. U svakom slučaju, aktivno radimo na pronalaženju rješenja i podržat ćemo vas u pronalaženju alternativnih lokacija.

Član tima JPP-a: Hvala vam. Također napominjemo sa strane Ministarstva pravosuđa i uprave i Svjetske banke da ćemo ostati u kontaktu za sve dalje te da imamo vremena pronaći alternativni prostor do početka radova, a to je minimalno jedna godina. Svakako ćemo ostati u kontaktu kako bismo pratili napredak u identificiranju novih prostora i obavještavali vas o napretku projekta.